

**UNIVERZITA MATEJA BELA V BANSKEJ BYSTRICI
EKONOMICKÁ FAKULTA**

**PRÍNOS ČINNOSTI MIESTNEJ AKČNEJ SKUPINY MAS
ZLATÁ CESTA PRE ROZVOJ OBCE PRENČOV**

BAKALÁRSKA PRÁCA

7fab3480-9bf9-41fe-857b-476943b238af

UNIVERZITA MATEJA BELA V BANSKEJ BYSTRICI
EKONOMICKÁ FAKULTA

PRÍNOS ČINNOSTI MIESTNEJ AKČNEJ SKUPINY MAS
ZLATÁ CESTA PRE ROZVOJ OBCE PRENČOV

Bakalárska práca

7fab3480-9bf9-41fe-857b-476943b238af

Študijný program: Regionálny rozvoj a verejná správa

Študijný odbor: 3.3.5 verejná správa a regionálny rozvoj

Pracovisko: Katedra regionálneho rozvoja a verejnej správy

Vedúci bakalárskej práce: Ing. Jozef Krnáč, PhD.

PodĎakovanie

Touto cestou chcem poĎakovať vedúcemu bakalárskej práce Ing. Jozefovi Krnáčovi, PhD. za jeho odborné vedenie, cenné pripomienky a trpezlivosť. Ďalej chcem poĎakovať pani starostke, pracovníčkam Obecného úradu a manažmentu MAS za poskytovanie informácií a za ochotný a priateľský prístup, predovšetkým Mgr. Drahomíre Prieberovej za praktické rady a skúsenosti z práce v MAS Zlatá cesta. V neposlednom rade patrí veľká vďaka aj моjim spolubývajúcim dievčatám a rodinke za pomoc a podporu.

ABSTRAKT

LIPOVSKÁ, Monika: Prínos činnosti miestnej akčnej skupiny MAS Zlatá cesta pre rozvoj obce Prenčov. [Bakalárska práca] / Monika Lipovská. - Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici. Ekonomická fakulta; Katedra verejnej ekonomiky a regionálneho rozvoja. – Vedúci: Ing. Jozef Krnáč, PhD. – Stupeň odbornej kvalifikácie: Bakalár. - Banská Bystrica : Ekonomická fakulta UMB, 2014. 50 s.

Bakalárska práca hodnotí možnosť využitia verejno-súkromného partnerstva pre rozvoj vidieckych oblastí na úrovni miestnej samosprávy. Prostredníctvom programu rozvoja vidieka približuje iniciatívu LEADER, ako program spolupráce verejného, súkromného a občianskeho sektora, založenú na princípe zdola nahor. Cieľom bakalárskej práce je na základe teoretického vymedzenia verejno-súkromného partnerstva zhodnotiť prínos miestnej akčnej skupiny MAS Zlatá cesta pre rozvoj obce Prenčov v programovom období 2007-2013. Predmetom práce je samotná činnosť miestnej samosprávy obce Prenčov prostredníctvom MAS Zlatá cesta. Prvá kapitola definuje základné pojmy, ktoré sú východiskom pre dosiahnutie stanoveného cieľa. V druhej kapitole na základe sekundárneho výskumu práca hodnotí možnosti využitia programu rozvoja vidieka a zároveň zhodnocuje prínos pri jeho implementácii miestnou samosprávou vo vybranej obci. Poznatky a teoretické východiská sú čerpané z odborných publikácií a zo zborníkov zákonov. Údaje a informácie potrebné na výskum sú z internetových zdrojov a z interných zdrojov MAS Zlatá cesta. Medzi základné metódy využívané v bakalárskej práci je analýza, dedukcia, popisná metóda a riadený rozhovor.

Kľúčové slová: Miestna samospráva. Verejno-súkromné partnerstvo. Miestna akčná skupina. Integrovaná stratégia rozvoja územia.

ABSTRACT

LIPOVSKÁ, Monika. The contribution of Local Action Group MAS Zlatá cesta (LAG Golden Path) to the development of Prenčov municipality. [Bachelor thesis] / Monika Lipovská. – Matej Bel University, Banská Bystrica. Faculty of Economics; Department of Regional Development and Public Administration. – Supervisor: Ing. Jozef Krnáč, PhD. - Qualification degree: Bachelor – Banská Bystrica: Faculty of Economics, MBU, 2014. 50 p.

This bachelor thesis evaluates possible uses of the public-private partnership for the development of rural areas on the level of municipal government. By means of the rural development program the thesis explains the initiative LEADER as cooperation between public, private and civil sector based on the bottom-up principle. The purpose of the bachelor thesis is to evaluate the contribution of the LAG Golden Path to the development of Prenčov municipality in the program period 2007-2013 on the basis of theoretical description of public-private partnership. The subject of study was the activity of the municipal government of the Prenčov municipality by means of LAG Golden Path. The first chapter defines basic terminology, which create the basis for achieving the given goal. On the basis of secondary research, in the second chapter the work evaluates possible uses of the rural development program and contribution of its implementation by the municipal government in a given municipality. All information and theoretical background were found in professional publications and statute books. Data and information necessary for the research came from internet sources and web pages of LAG Golden Path. Among basic methods used in the thesis belong analysis, deduction, descriptive method and pen-and-paper interview.

Keywords: Local authorities. Public-private partnership. Local Action Group. Integrated strategy for the development of the territory.

OBSAH

ABSTRAKT	4
ABSTRACT.....	5
OBSAH.....	6
ZOZNAM TABULIEK A ILUSTRÁCIÍ	7
ZOZNAM STRATIEK	8
ÚVOD.....	9
1. TEORETICKÉ VYMEDZENIE ZÁKLADNÝCH POJMOV	11
1.1. Verejná správa.....	11
1.1.1. Štátna správa	12
1.1.2. Samospráva	13
1.2. Súkromná správa	17
1.3. Význam spolupráce a princíp partnerstva	18
1.4. Región, regionálny rozvoj a regionálna politika	19
1.5. Charakteristika vidieka a jeho rozvoj.....	22
1.5.1. Program rozvoja vidieka	24
1.5.2. Prístup LEADER	25
2. PRÍNOS ČINNOSTI MAS ZLATÁ PRE ROZVOJ OBCE PRENČOV	27
2.1. Charakteristika obce Prenčov	27
2.2. Vznik a charakteristika MAS Zlatá cesta	29
2.3. Tvorba a implementácia integrovanej stratégie rozvoja územia.....	33
2.4. Zhodnotenie prínosu MAS pre rozvoj obce	38
ZÁVER	43
SUMMARY	45
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	47
ZOZNAM PRÍLOH	50

ZOZNAM TABULIEK A ILUSTRÁCIÍ

Tabuľka 1 Územná systemizácia SR podľa NUTS	20
Tabuľka 2 Manažment MAS Zlatá cesta	32
Tabuľka 3 Harmonogram výziev pre jednotlivé opatrenia	36
Tabuľka 4 Prehľad výziev a prijatých ŽoNFP	36
Tabuľka 5 Počet projektov schválených na úrovni MAS Zlatá cesta od začiatku implementácie ISRÚ do 31.05. 2014.....	37
Tabuľka 6 Počet projektov schválených na úrovni PPA od začiatku implementácie ISRÚ do 31. 05. 2014	37
Tabuľka 7 Zrealizované investičné projekty MAS Zlatá cesta v obci Prenčov.....	40
Graf 1 Vidieckosť na úrovni NUTS II.....	23
Graf 2 Vidieckosť na úrovni NUTS III.....	23
Graf 3 Percentuálne zastúpenie členskej základne MAS Zlatá cesta.....	31
Graf 4 Celkové príjmy obce Prenčov v rokoch 2007-2013.....	41
Graf 5 Celkové výdavky obce Prenčov v rokoch 2007-2013.....	41
Obrázok 1 Členenie samosprávy	14
Obrázok 2 Územie MAS Zlatá cesta	30

ZOZNAM STRATIEK

EÚ	Európska únia
EPFRV	Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka
HDP	Hrubý domáci produkt
ISRÚ	Integrovaná stratégia rozvoja územia
LEADER	Spájanie aktivít, ktoré podporujú hospodársky rozvoj vidieka
MAS	Miestna akčná skupina
MF	Ministerstvo financií
MP SR	Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky
MR	Mikroregión
NUTS	Nomenklatúra územných štatistických jednotiek
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
PPA	Pôdohospodárska platobná agentúra
PRV	Program rozvoja vidieka
SAŽP	Slovenská agentúra životného prostredia
SNR	Slovenská národná rada
VÚC	Vyšší územný celok
ŽoNFP	Žiadosť o nenávratný finančný príspevok

ÚVOD

Slovensko, ako malá vidiecka krajina, tvorí až 2 891 obcí. Samotný štátny rozpočet krajiny nedokáže dostatočne zabezpečiť rozvoj jednotlivých, najmä vidieckych obcí. Spolupráca tu zohráva nezastupiteľnú úlohu, vďaka ktorej vidiecke územia vstupujú do rôznych partnerstiev, kde majú viaceré možnosti a väčšie šance pre získanie finančných zdrojov.

Rozvoj vidieka sa neustále dostáva do popredia aj z pohľadu Európskej únie, ktorá chce finančnou podporou z rôznych fondov zabezpečiť udržateľný rozvoj vidieka. Pričom tu nehovoríme o rozvoji len z ekonomického pohľadu, zámerom je pomôcť aj v sociálnej, kultúrnej a iných oblastiach života obyvateľov. Jedným z takýchto podporných fondov je Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka, ktorého prvé programové obdobie bolo v rokoch 2007-2013.

Pre možnosť čerpania z tohto fondu je potrebný dokument Program rozvoja vidieka (PRV), ktorý museli vypracovať jednotlivé krajiny. PRV SR na programové obdobie 2007-2013 sa skladal zo štyroch prioritných osí. V bakalárskej práci sa bližšie venujeme jeho štvrtej osi, iniciatíve LEADER. Ide o integrovaný nástroj rozvoja vidieka, ktorý finančne podporuje rozvojové projekty verejno-súkromných partnerstiev, tzv. miestnych akčných skupín. Vzájomná spolupráca na báze partnerstva prekonáva mnohé problémy, ktorým vidiecke oblasti čelia. Zároveň hľadá svoj potenciál, ktorý môže rozvíjať, a implementuje spoločne vytvorené integrované stratégie udržateľného rozvoja svojho územia.

Cieľom bakalárskej práce je na základe teoretického vymedzenia verejno-súkromného partnerstva zhodnotiť prínos miestnej akčnej skupiny MAS Zlatá cesta pre rozvoj obce Prenčov v programovom období 2007-2013.

Práca sa skladá z dvoch kapitol. V prvej kapitole sa venujeme základným teoretickým východiskám, tak vo verejnej, ako aj v súkromnej správe. Ide o definovanie pojmov ako spolupráca, partnerstvo, ďalej región, vidiek a jeho rozvoj, s ktorými budeme pracovať v druhej kapitole. Druhá kapitola sa konkrétnejšie zameriava na činnosť vybranej miestnej akčnej skupiny OZ Zlatá cesta, a zároveň hodnotí jej prínos pre rozvoj obce Prenčov.

Obce Prenčov je malá dedinka, ktorá robí „veľké veci“. Okrem svojej histórie, tradícií a kultúrnych zvyklostí aj v súčasnosti prosperuje svojim aktívnym pôsobením, čím sa stáva príkladom mnohým, nielen okolitým, obciam. Vďaka miestnym aktérom sa obec

rozvíja v kultúrnej, spoločenskej aj športovej oblasti. Vďaka pani starostke sa obec zapája do rôznych projektov, je iniciátorom nových myšlienok pre rozvoj svojho i okolitého územia. Na základe spolupráce s okolím podnecuje vznik partnerstiev, ako je tomu aj v prípade MAS Zlatá cesta, ktorej sa stala centrom.

Problematika práce sa zaoberá miestnym rozvojom, a tým zároveň aj rozvojom vidieka prostredníctvom verejno-súkromného partnerstva. Pre zhodnotenie prínosu partnerstva pre obec sme vychádzali zo sekundárneho výskumu, t.j. zberu informácií z interných zdrojov partnerstva OZ Zlatá cesta a z údajov z Obecného úradu v Prenčove. Pri spracovávaní informácií bola používaná metóda dedukcie, analýzy, popisnej metódy a riadeného rozhovoru s manažmentom MAS.

1. TEORETICKÉ VYMEDZENIE ZÁKLADNÝCH POJMOV

V úvode prvej kapitoly bakalárskej práce sa zaoberáme stručným vymedzením základných pojmov v oblasti verejnej i súkromnej správy. Definujeme región, jeho rozvoj a poukazujeme na význam regionálnej politiky. Následne charakterizujeme pojmy týkajúce sa rozvoja vidieka, ktorý sa z pohľadu Európskej únie neustále dostáva do popredia. Veľký význam tu zohráva spolupráca a vytváranie verejno-súkromných partnerstiev, ktoré môžu „spoločnými silami“ a finančnou podporou z rôznych európskych fondov dosiahnuť stanovené ciele. Prostredníctvom Programu rozvoja vidieka sa zameriavame na iniciatívu LEADER a jej verejno-súkromné partnerstvo Miestna akčná skupina.

1.1. Verejná správa

Verejná správa predstavuje v demokratickom štáte významnú organizátorskú silu, ktorá sa bezprostredne dotýka každého občana. Pri hľadaní správneho zadefinovania verejnej správy, si vysvetlíme najprv pojem „správa“.

Samotný pojem „správa“ prechádzal z historického hľadiska transformáciou, ktorá bola ovplyvnená spoločenskými, prírodnými a technickými vedami. Vedami, ktoré sa zaoberali otázkami prenosu informácií, otázkami organizácie, systémov riadenia, rozhodovania, a pod. V spoločenskom živote sa správa úzko vyvíjala v spojení s mocou a právom štátu.

V súčasnosti správa predstavuje spravovanie spoločenského, hospodárskeho a sociálneho diania v štáte. V oblasti celospoločenskej organizácie Kosorín (1999, s. 14) vymedzuje správu ako „správu vecí (cieľov) verejných i súkromných, správu ako cieľovú mnohostrannú činnosť určitého charakteru, rozsahu a času, ktorá je určená na zabezpečenie chodu štátu a vecí verejného záujmu.“

Správu môžeme rozdeliť na verejnú a súkromnú správu, ktoré sa ďalej jednotlivo členia. Kým verejná správa predstavuje správu verejných záležitostí, súkromná správa spravuje osobné záujmy a záležitosti, ktoré sledujú svoj vlastný cieľ.

Verejná správa predstavuje spravovanie verejných záležitostí v demokratickej spoločnosti. Realizuje sa ako prejav výkonnej moci v štáte, ktorý je zabezpečený právnym poriadkom štátu. Kosorín (1999, s. 10) definuje verejnú správu „ako rozhodovaciu činnosť vykonávanú na to zmocnenými a určenými orgánmi na základe zákona, v rozsahu prikázanej pôsobnosti a právomoci, zameranú na zabezpečenie správy verejných vecí.“

Podľa Řehůřka východiskom pre pochopenie podstaty verejnej správy je suverenita občana, ktorá predstavuje základný prvok demokratickej spoločnosti (In Kováčová, 2011). Občan má právo vykonávať verejnú moc priamo alebo prostredníctvom svojich volených zástupcov. Takto pochádza od občanov štátna moc, ktorú tvorí výkonná, súdna a zákonodarná moc.

Verejná správa je forma realizácie výkonnej moci, ktorou nedisponuje len štát, ale aj ďalšie neštátne subjekty, vykonávajúce správu verejných záležitostí. V podmienkach Slovenskej republiky ide o subjekty štátnej správy, samosprávy a verejnoprávne inštitúcie (Kosorín, 2003).

Verejnú správu môžeme vymedziť z funkčného a organizačného hľadiska. Funkčné hľadisko predstavuje výkonnú činnosť štátu, ktorou sa zabezpečujú úlohy na jednotlivých vládnych úrovniach vo verejnom záujme. Z organizačného hľadiska je verejná správa plne inštitucionalizovaná, čo predstavuje súhrn všetkých inštitúcií, ktoré majú vymedzenú vecnú, územnú a funkčnú pôsobnosť, právomoc a zodpovednosť (Krnáč, 2008).

Spoločenské vzťahy a výkon činností verejnej správy upravuje správne právo. Jeho poslaním je upravovať postavenie a správanie subjektov pri realizácii verejnej moci a jeho úlohou je chrániť verejný záujem.

Z ekonomického hľadiska je verejná správa jedným z odvetví národného hospodárstva, preto aj jednotlivé výkony sa započítavajú do tvorby hrubého domáceho produktu.

Verejná správa predstavuje štruktúru riadenia spoločnosti, ktorá sa skladá z dvoch základných zložiek, a to zo štátnej správy a samosprávy. Štátna správa predstavuje činnosti vykonávané v mene štátu prostredníctvom jej orgánov na celom území krajiny. Samospráva vykonáva činnosti prostredníctvom orgánov obcí a vyšších územných celkov pre uspokojenie potrieb na území, v ktorom orgány pôsobia. Samosprávu je možné ďalej rozčleniť na správu územnú a záujmovú.

1.1.1. Štátna správa

Pojem „štátna správa“ Kosorín (1995, s. 63) vymedzuje ako „samostatný druh organizujúcej činnosti štátu vykonávaný na základe zákona. Má výkonný a nariadovací charakter. Vykonáva sa v mene štátu a za pomoci donucovacej moci štátu.“

Ako samostatný druh činnosti sa preto vyznačuje charakteristickými znakmi ako organizovanosť, ktorá by mala byť iniciatívna, cieľová a efektívna. Jej výkonný charakter

vyplýva z právomoci realizácie a výkonu zákonov a tiež snahe zabezpečiť hospodársky, sociálny a kultúrny rozvoj krajiny. Nariad'ovacia právomoc sa realizuje pri vydávaní všeobecne záväzných správnych aktov. V nadväznosti na výkonnú a nariad'ovaciú činnosť, vychádzajúc z naplnenia právnych povinností, ďalším znakom je donucovacia moc, ktorú môže uplatniť len kompetentný orgán formami a prostriedkami, ktoré sú stanovené právnymi predpismi.

Štátnu správu môžeme ponímať ako statickú, alebo dynamickú kategóriu. Dynamická kategória predstavuje samostatný druh činnosti, ktorá má štátnomocenský charakter regulovaný právom. Statickú kategóriu tvorí sústava orgánov štátnej správy (Kosorín, 2003).

Orgány štátnej správy sú zriaďované zákonom a správu vykonávajú v mene štátu. Organizačná štruktúra na SR podľa Zákona NR SR č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy a Zákona NR SR č. 180/2013 Z. z. o organizácii miestnej štátnej správy sa člení na:

- ústrednú štátnu správu, kam patria ústredné orgány štátnej správy (ministerstvá) a ostatné ústredné orgány štátnej správy,
- miestnu štátnu správu, ktorá zahŕňa okresné úrady.

Štátna správa predstavuje neoddeliteľnú súčasť verejnej správy, ktorá je odvodená od samotného postavenia a poslania štátu, a zároveň od podstaty a spôsobu realizácie štátnej moci.

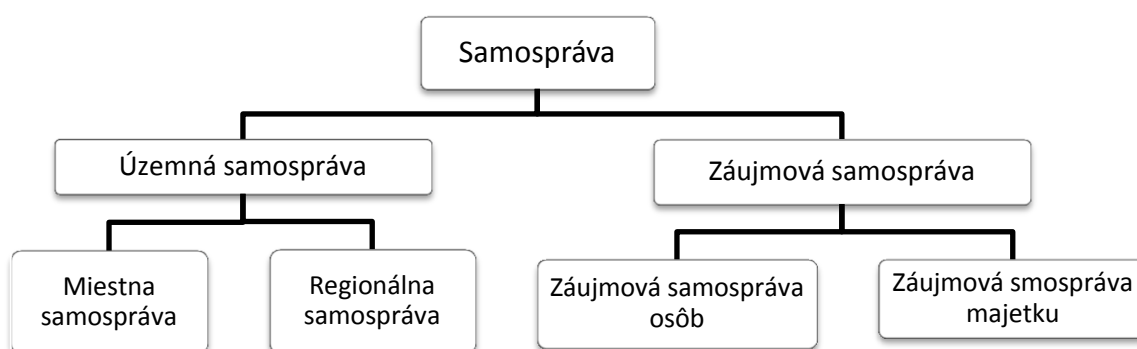
1.1.2. Samospráva

V demokratickej spoločnosti je právo podieľať sa na riadení verejných záležitostí jedným z hlavných princípov. Samotný termín „samospráva“ vyjadruje vlastnú správu vecí vlastnými subjektmi. Samosprávu Kosorín (1999, s. 46) vymedzuje ako „správu vykonávanú právnickými osobami vlastným menom a na vlastnú zodpovednosť na základe zákona, v rozsahu zákonného zmocnenia.“

Samospráva tvorí časť verejnej správy, ktorá predstavuje výkon správy verejných vecí samostatnými, ale štátom uznanými, verejnoprávnymi subjektmi. Jej poslaním je samostatne spravovať vlastné záležitosti podľa svojich potrieb, a pritom rešpektovať všeobecne záväzné právne predpisy. Ale ako aj v štátnej správe, samospráva nepredstavuje len výkon, ale aj tvorbu samosprávnej moci v medziach zákona.

Vo vzťahu k štátu samospráva predstavuje decentralizovanú časť verejnej správy, kedy štát odovzdáva správu takých záležitostí, ktoré samospráva dokáže zabezpečiť lepšie a efektívnejšie. Jej orgány sú najbližšie k občanom a preto ich môže najlepšie zapojiť do rozhodovania o podmienkach života v území.

Samospráva sa člení na územnú a záujmovú samosprávu (obrázok 2). Územná samospráva je pre výkon verejného záujmu založená na územnom princípe. Ďalej sa člení na miestnu samosprávu a regionálnu samosprávu. Záujmová samospráva je založená na spoločnom záujme osôb v prospech vecí verejných a môže ísť o záujmovú samosprávu osôb alebo záujmovú samosprávu majetku (Krnáč, 2008).

Obrázok 1 Členenie samosprávy
Prameň: Spracované podľa Krnáča (2008).

Záujmová samospráva predstavuje súhrn inštitúcií, ktoré sú založené na základe združovacieho práva a ktoré spája konkrétny spoločenský záujem. Ide o združovanie v prospech verejného záujmu a za účelom podieľania sa na organizácii spoločenského a politického života. Je založená na princípe dobrovoľnosti, s výnimkou profesijných komôr. Záujmová samospráva nie je predmetom nášho výskumu preto od nej abstrahujeme.

Územná samospráva je časť verejnej správy, ktorá samostatne spravuje verejné veci na ohraničenom území, území menšom než štát. Predstavuje samostatný druh spoločenského riadenia v štáte, na základe zákonom vymedzených kompetencií, formou miestnej alebo regionálnej vlády. V demokratickej spoločnosti je územná samospráva určitým reprezentantom spoločenstva občanov, ich záujmov a preferencií, pretože najlepšie pozná svoje územie, jeho rozvoj a potreby.

IV. Hlava Ústavy Slovenskej republiky hovorí o dvoch stupňoch územnej samosprávy, a to o samospráve obce a samospráve vyšších územných celkov.

Na úrovni obce územná samospráva predstavuje nižšiu úroveň, úroveň miestnej samosprávy. Vyšší územný celok je reprezentovaný regionálnou samosprávou. Každá z úrovní disponuje kompetenciami, ktoré realizuje v samosprávnej pôsobnosti, alebo vykonáva kompetencie v prenesenej pôsobnosti. Pre potreby bakalárskej práce sa zameriame na miestnu samosprávu.

Základnou jednotkou miestnej samosprávy je obec. Obec podľa Zákona SNR č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení predstavuje „samostatný územný a správny celok Slovenskej republiky, združujúci osoby, ktoré majú na jej území trvalý pobyt.“ Územím rozumieme katastrálne územie, popřípade súbor katastrálnych území. Obec je právnickou osobou, ktorá v rámci kompetencií uložených v zákone samostatne hospodári s vlastným majetkom, s vlastnými príjmami a uskutočňuje všetky úkony súvisiace so správou obce.

Samosprávu obce vykonávajú jej obyvatelia orgánmi obce, miestnym referendom a zhromaždením obyvateľov obce. Orgánmi obce sú obecné zastupiteľstvo a starosta obce, resp. v mestách hovoríme o mestskom zastupiteľstve a primátorovi mesta. Orgány sú volené na štvorročné obdobie v priamych voľbách obyvateľmi obce.

Obecné zastupiteľstvo je zborový orgán tvorený poslancami, ktorých počet vymedzuje zákon podľa počtu obyvateľov obce. Jeho úlohy sa týkajú základných otázok života obce, ako napr. v oblasti hospodárenia a nakladania s majetkom obce, schvaľuje rozpočet obce a jeho zmeny, schvaľuje územný plán obce, rozhoduje o zavedení miestnych daní a ich výške, uznáva sa na nariadeniach, určuje organizáciu aparátu obce a iné.

Predstaviteľom obce a jej najvyšším výkonným orgánom je starosta. Starosta je štatutárny orgán, ktorý vystupuje v majetkových, pracovných a administratívno-právnych vzťahoch obce. Funkcia starostu je verejná, a zároveň je nezlučiteľná s funkciami poslanca obecného zastupiteľstva.

Miestnu samosprávu podľa Švantnerovej (2005, s. 12) charakterizujú tieto základné znaky:

- a) demokratický výkon moci, ktorý zodpovedá ústavnému princípu suverenity občanov, ktorú realizujú priamo, alebo prostredníctvom zvolených zástupcov,
- b) miestna autonómia, ktorá vyjadruje možnosť samostatne rozhodovať o záležitostiach, ktoré spadajú do jej kompetencie; slobodne sa rozhoduje o spôsobe využívania vlastného majetku a vlastných finančných zdrojov; umožňuje určenie priorit úloh samosprávy a spôsobu ich riešenia,

- c) samosprávna zodpovednosť, z ktorej vyplýva povinnosť zabezpečovať všetky úlohy, ktoré súvisia s fungovaním samosprávy a vytváraním podmienok na uspokojovanie základných potrieb obyvateľov v príslušnom území.

Na plnenie úloh samosprávy obce, obec v rámci svojich kompetencií vydáva všeobecne záväzné nariadenia (VZN), ktoré jej vyplývajú z právomoci orgánov samosprávy ako orgánov verejnej moci. VZN sú právne normy s pôsobnosťou na území obce, ktoré nesmú odporovať Ústave, ani zákonom. Hovoríme o tzv. originálnych kompetenciách samosprávy, ktoré sú financované z vlastných príjmov samosprávy. Vo vzťahu štátu a obce, na obec možno zákonom preniesť niektoré úlohy štátnej správy. Úlohy, ktoré samospráva môže plniť racionálnejšie a efektívnejšie. Týmto prenosom výkonu štátnej správy vznikajú samospráve tzv. prenesené kompetencie, pri ktorých štát poskytne potrebné finančné alebo materiálne prostriedky.

Podstatou ekonomiky obcí je jej hospodárstvo a s ním súvisiace vlastníctvo obce. Majetok obce slúži na plnenie úloh obce, a zo zákona o obecnom zriadení ho možno použiť na verejné účely, na podnikateľskú činnosť a na výkon samosprávy obce.

Druhým nástrojom na plnenie úloh a stanovených cieľov je finančný systém, ktorý predstavuje súhrn finančných zdrojov. Finančný systém môžu tvoriť miestne rozpočty, mimorozpočtové fondy a rozpočty organizácií, ktoré obec zriadila. Zákon o obecnom zriadení hovorí, že základom finančného hospodárenia obce je rozpočet obce. Rozpočet obce bližšie upravuje Zákon SNR č. 583/2004 Zb. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy.

Tretia časť zákona o obecnom zriadení poukazuje na možnosť spolupráce obcí, ktoré sa môžu navzájom združovať do miestnych, regionálnych, národných, ale aj nadnárodných združení. Obec, ako základná jednotka miestnej samosprávy, môže spolupracovať „na základe zmluvy uzavretej na účel uskutočnenia konkrétnej úlohy alebo činnosti, na základe zmluvy o zriadení združenia obcí, zriadením alebo založením právnickej osoby podľa osobitného zákona“ (Zákon SNR č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení). Obce môžu teda vytvárať združenia obcí alebo v rozsahu svojej pôsobnosti spolupracovať s vyššími územnými a správnymi celkami. Obec sa môže stať aj členom medzinárodného združenia územných celkov, pričom spolupráca na rôznej úrovni sa riadi zásadami zákonnosti, vzájomnej výhodnosti a súladu s potrebami obyvateľov obcí.

1.2. Súkromná správa

Ak vychádzame z definovania verejnej správy, ako správy riadenia a organizovania verejných záležitostí, súkromná správa naproti tomu je založená na vlastnom záujme, záležitostiach súkromných.

V súkromnej správe môžeme vychádzať z predpokladu, že súkromné osoby ako nositelia správy sú pri svojom spravovaní vcelku voľní, pretože môžu konať všetko to, čo im zákon nezakazuje. Ako 2.čl. Ústavy SR hovorí: „Každý môže konať, čo nie je zákonom zakázané, a nikoho nemožno nútiť, aby konal niečo, čo zákon neukladá.“

Súkromná správa podľa Kosorína (2003, s. 11) predstavuje „spôsob realizácie súkromného záujmu a nakladania so súkromným vlastníctvom. Predstavuje sústavu rozhodovacích činností zameranú tak, aby sa vzhľadom na dané podmienky vývoja formoval a maximálne realizoval súkromný záujem občana.“ Základom súkromnej správy je teda záujem občana o svoj plnohodnotný rozvoj a sebarealizáciu.

Súkromná správa, založená na súkromnom vlastníctve správy, sa formuje na podnikateľský sektor a sektor domácností. Podnikateľský sektor predstavujú podnikateľské subjekty, ako obchodné spoločnosti, a sektor domácností tvoria občania v rôznych občianskych združeniach, politických stranách, nadáciách a fondoch (Krnáč, 2008).

Zo súkromného záujmu pramení verejný záujem, ako kolektívny a sociálny záujem občanov širšieho celku, ktorý je spravidla nadradený súkromným záujmom jednotlivcov. A keďže verejná správa je prejavom existencie verejného záujmu, má koreň v súkromných záujmoch, a teda v súkromnej správe. Zo vzájomnej podmienenosti vzťahov verejnej a súkromnej správy možno povedať, že verejná správa je určitou spoločenskou a právnou nadstavbou nad súkromnou správou (Kosorín, 2003).

Na splnenie stanovených cieľov súkromnej správy, jej súkromných záujmov ľudia vstupujú do určitej spolupráce. Vzájomná spolupráca je pri sebarealizácii človeka nevyhnutnou podmienkou pri uspokojovaní jeho materiálnych, kultúrnych i sociálnych potrieb, pretože človek nemôže uspokojiť tieto potreby mimo ľudskej spoločnosti.

Spoluprácu môže vytvárať súkromná správa spolu s verejnou, kedy hovoríme už o partnerstve. Partnerstvo medzi súkromným a verejným sektorom býva založené na predpoklade ekonomických výhod oboch zúčastnených strán.

1.3. Význam spolupráce a princíp partnerstva

Pri definovaní spolupráce by sme mohli vychádzať z rôznych vedných disciplín, ako je sociológia, psychológia, alebo ekonómia, ale vo všeobecnosti ju možno chápať ako „interakčný proces, v ktorom sa účastníci podieľajú na realizácii spoločného alebo podobného cieľa spravidla vzájomným prispôbením svojich činností“ (Čapková, 2004, s. 65).

Pre územie, ktoré chce zabezpečiť rozvoj, prosperitu i spokojnosť svojich občanov, je potrebné určité finančné, personálne a materiálne zabezpečenie. Rozvoj územia môže zabezpečiť napr. prilákanie kapitálu, podnikateľov, turistov, alebo aj nových obyvateľov do územia. No nie každá obec, najmä s menším počtom obyvateľov, je schopná zabezpečiť spomínané ciele. Každá obec zabezpečuje štandardnú vybavenosť, a zároveň môže čeliť určitým problémom, ktoré nedokáže samostatne riešiť. Tu sa stretávame s pojmom spolupráca, v rámci ktorej jednotlivé územia môžu zosúladiť svoje aktivity, rozvojové stratégie a koordinovať tak personálne, materiálne, ako aj finančné zdroje.

Pod spoluprácou podľa Illnera rozumieme určité „relatívne trvalé kooperatívne vzťahy symetrickej povahy medzi dvoma alebo viacerými aktérmi rovnakého typu, alebo rovnakej úrovne, vznikajúce dobrovoľne z vôle jej účastníkov za účelom dosiahnutia alebo dosahovania spoločného cieľa“. Ďalej hovorí, že ak sa kooperatívne vzťahy vytvárajú medzi subjektmi rôznych typov, napr. medzi verejnými a súkromnými jednotkami, hovoríme o partnerstvách (In Čermák, Vobecká, 2011, s. 16).

Partnerstvo predstavuje spoluprácu troch sektorov spoločnosti, a to verejného, súkromného a občianskeho (tretieho) sektora. Každý sektor má určitý charakteristický znak, silnú stránku, vďaka ktorej môže doplniť slabosť iného sektora, čím sa vytvára určitá rovnováha. Hlavným znakom pre súkromný sektor je zisk, ktorý vytvára. Verejný sektor zabezpečuje rozhodovanie a prerozdelenie zdrojov, a občiansky sektor prichádza so svojimi potrebami a záujmami. Aj keď na druhej strane, slabinou každého sektora sú akoby spoločné prednosti ďalších dvoch sektorov. Slabinou občianskeho sektora sú financie, verejného sektora efektívnosť a súkromného sektora verejný záujem. Výhodami utvárania partnerstiev je využívanie svojich predností a silných stránok v prospech celej spoločnosti, a zároveň eliminovanie vlastných slabých stránok. Ďalej ide o uspokojenie svojich záujmov a naplnenie očakávaní. Partnerstvá by mali byť založené na vzájomnom rešpektovaní, dôvere a transparentnosti záujmov partnerov (Rusnák, 2004).

Partnerstvá sú založené buď na formálnych dohodách (na základe podpísaného dokumentu), alebo sa uzatvárajú na obdobie trvania určitého projektu, iné zas majú neformálny charakter bez existujúcej písomnej dohody. Dôležité však je, aby pri každom partnerstve boli zohľadnené určité princípy, zrozumiteľné a konkrétne ciele, primeraný mechanizmus fungovania a najmä rovnaké pravidlá pre všetkých členov (Špačeková, Labátová, 2012).

Zákon NR SR č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja definuje partnerstvo ako „spoluprácu sociálno-ekonomických partnerov na príprave, uskutočňovaní, financovaní, monitorovaní a hodnotení realizácie priorít a cieľov podpory regionálneho rozvoja.“

Územie, ako už bolo spomínané, často nedokáže samo prosperovať, riešiť všetky problémy a vytvárať trvalo udržateľný rozvoj. Preto je tu potrebná „vonkajšia“ pomoc. Princíp partnerstva je požadovaný aj pri čerpaní fondov z Európskej únie. Partnerstvo môžeme tak chápať ako prostriedok, vďaka ktorému je možné efektívne využívanie nástrojov politiky rozvoja vidieka.

1.4. Región, regionálny rozvoj a regionálna politika

V súčasnosti existuje množstvo definícií, ktoré sa zameriavajú na vysvetlenie pojmu región. Región, ako priestorový útvar, by sme mali vnímať ako určitý komplexný a štruktúrovaný celok. „Vo všeobecnosti sa pod regiónom rozumie územie, ktoré sa vlastnosťami, vzťahmi medzi prvkami v ňom jestvujúcimi a štruktúrou odlišuje od svojho okolia a možno ho vymedziť hranicami“ (Rajčáková, 2005, s.7).

Z geografického hľadiska môžeme vymedziť región ako priestorový útvar, ktorý má svoju polohu a určité prírodné pomery. Takéto ponímanie však abstrahuje od úrovne riadenia, stupňa organizácie, úrovne ekonomických väzieb, typov sociálnych vzťahov, zvykov, tradícií a pod., preto pre definovanie pojmu región sa využívajú poznatky aj z iných vedných disciplín, ako ekonómia, politológia, história, sociológia a iné.

Z ekonomického hľadiska sa pozeráme na región ako na ekonomický celok v hospodárskej štruktúre štátu, nazývaný aj ako „dynamický prvok väčšieho celku“, kde jeho veľkosť je daná pôsobením ekonomických síl (Čajka, Rýsová, 2008, s. 17).

Zákon NR SR č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja definuje región ako „územný celok vymedzený podľa klasifikácie štatistických územných jednotiek“.

Členiť jednotlivé regióny môžeme z viacerých hľadísk. Ak vychádzame z historických, z prírodných hraníc alebo hraníc, ktoré ovplyvnili tradície, či zvyklosti, hovoríme o neformálnych hraniciach. Formálne hranice vznikajú na základe administratívneho členenia, ktoré môže, ale aj nemusí mať spomínané prírodné, či historicky ovplyvnené hranice.

Z pohľadu zoskupovania jednotlivých území môžeme regióny členiť na subnacionálne, supranacionálne a transnacionálne regióny. Subnacionálne regióny predstavujú čiastkové územia, ktoré nepresahujú hranice štátu. Supranacionálne regióny sú tvorené zoskupením dvoch alebo viacerých štátov. Zoskupením čiastkových území viacerých štátov vzniká transnacionálny región (Krnáč, 2008).

Klasifikácia regiónov predstavuje územno-správne členenie regiónov. V Európskej únii sa používa jednotný päťstupňový systém, ktorý kategorizuje územno-štatistické teritoriálne jednotky na regióny NUTS (Nomenclature of Territorial Statistical Units).

Regióny NUTS boli stanovené na základe spolupráce medzi štatistickým úradom EÚ, národnými štatistickými inštitúciami členských štátov a Európskou komisiou. Táto klasifikácia bola tvorená s cieľom tvorby regionálnych štatistík, tak pre potreby ekonomických, ako aj sociálnych analýz jednotlivých územných jednotiek rôznej hierarchickej úrovne. Systém NUTS zahŕňa päťstupňový systém, pričom NUTS I, NUTS II a NUTS III sa vzťahujú na regionálnu úroveň, NUTS IV a NUTS V na lokálnu úroveň. Pri vymedzovaní hraníc územných jednotiek sa zohľadňovalo už existujúce územno-správne usporiadanie jednotlivých krajín (Rajčáková, 2005).

Rozdelenie Slovenska na jednotlivé úrovne nám zobrazuje nasledujúca tabuľka.

Tabuľka 1 Územná systemizácia SR podľa NUTS

Jednotka	Počet	Územný celok
NUTS I	1	Slovensko
NUTS II	4	Bratislavský kraj, Západné Slovensko, Stredné Slovensko Východné Slovensko
NUTS III	8	Bratislavský kraj, Trnavský kraj, Trenčiansky kraj, Nitriansky kraj, Žilinský kraj, Banskobystrický kraj, Košický kraj, Prešovský kraj
NUTS IV	79	okresy Slovenska
NUTS V	2891	obce Slovenska

Prameň: Program rozvoja vidieka SR 2007 – 2013.

Každý región disponuje určitým potenciálom, vďaka ktorému sa môže rozvíjať. Každý región je vo svojej podstate výnimočný, no v súčasnej dobe, plnej sociálnych

a ekonomických problémov, nie každý dokáže udržiavať rovnaké tempo rastu oproti ostatným regiónom. Vznikajúce rozdiely, nazývané aj regionálne disparity, predstavujú pre niektoré regióny neschopnosť a nepripravenosť na samotný rozvoj daného územia.

Regionálny rozvoj zahŕňa ekonomické a sociálne procesy prebiehajúce na území regiónu, ktoré by mali využívať, ale aj rešpektovať možnosti, predpoklady a osobitosti regiónu. Regionálny rozvoj môžeme chápať ako zabezpečenie rastu ekonomického a sociálneho potenciálu regiónu, ktorého využívanie má viesť k rozvoju krajiny, k zvyšovaniu životnej úrovne jeho obyvateľov so zachovaním trvalo udržateľného rozvoja (Rajčáková, 2005).

Pre lepšie poznanie rozvoja regiónu je potrebné vymedziť rozdiel medzi významom slova „rozvoj“ a „rast“. Kým rast zahŕňa len kvantitatívne zmeny merateľné rôznymi ukazovateľmi (napr. miera nezamestnanosti, HDP na obyvateľa a pod.), rozvoj tvorí širší pojem. Rozvoj predstavuje kvalitatívne zmeny, ktorý zahŕňa i mimoekonomické veličiny, ktoré sú však ťažšie kvantifikovateľné.

Regionálny rozvoj podľa Zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja predstavuje „súbor sociálnych, hospodárskych, kultúrnych a environmentálnych procesov a vzťahov, ktoré prebiehajú v regióne a ktoré prispievajú k zvyšovaniu jeho konkurencieschopnosti, trvalému hospodárskemu rozvoju, sociálnemu rozvoju a územnému rozvoju a k vyrovnávaniu hospodárskych rozdielov a sociálnych rozdielov medzi regiónmi.“

Podporou regionálneho rozvoja sa zaoberá regionálna politika. Regionálna politika podľa Rajčákovej (2005, s. 14) je „predovšetkým riadiaca činnosť štátu a inštitúcií územnej pôsobnosti, ktorá smeruje k vytváraniu vhodnejších podmienok pre dynamický a všestranný rozvoj regiónov s maximálnym využitím ich geografického, ľudského a ekonomického potenciálu. Možno ju považovať za indikátor plnenia cieľov a zámerov regionálneho rozvoja“.

Regionálna politika tak predstavuje činnosť štátnych i regionálnych inštitúcií, ktoré sú zamerané na stanovovanie strategických cieľov, a zároveň vytvárajú metódy a postupy pre ich realizáciu. Jedným z hlavných cieľov pre podporu regionálneho rozvoja je vyrovnávanie regionálnych disparít. Oblasť záujmu je predovšetkým ekonomický rozvoj týkajúci sa rozvoja podnikania s podporou regionálnej infraštruktúry, ďalej oblasť sociálneho a environmentálneho rozvoja, s cieľom zabezpečiť vysokú kvalitu života obyvateľov (Čajka, Rýsová, 2008).

1.5. Charakteristika vidieka a jeho rozvoj

Vidiek, vidiecka oblasť, je často charakterizovaná ako územie, priestor alebo krajina, ktorá sa vyznačuje nízkou hustotou osídlenia, je zameraná najmä na poľnohospodárstvo, lesníctvo a drobný priemysel. Nájst' ustálenú definíciu nie je jednoduché, pretože samotné vidiecke oblasti sa navzájom odlišujú, čo vyplýva zo špecifických podmienok krajín, ako napr. povrch krajiny, klíma, pôda, modely osídlenia i ekonomické aktivity.

Ak sa na vidiecku oblasť pozeráme ako na otvorený priestor, nemôžeme zabúdať aj na jeho vnútornú hodnotu. Hoggart a Buller v rámci sociálno-kultúrnej charakteristiky vidieka konštatujú, že „vidiek je spojený s dodržiavaním tradičného systému hodnôt, ktoré zdôrazňujú zásluhy náboženskej prínavosti, úcty k starším, ako i význam rodiny, silný zmysel pre komunitu a podozrenia na zmeny v sociálno-politickom statu quo“ (In Hradiská, 2011, s. 18).

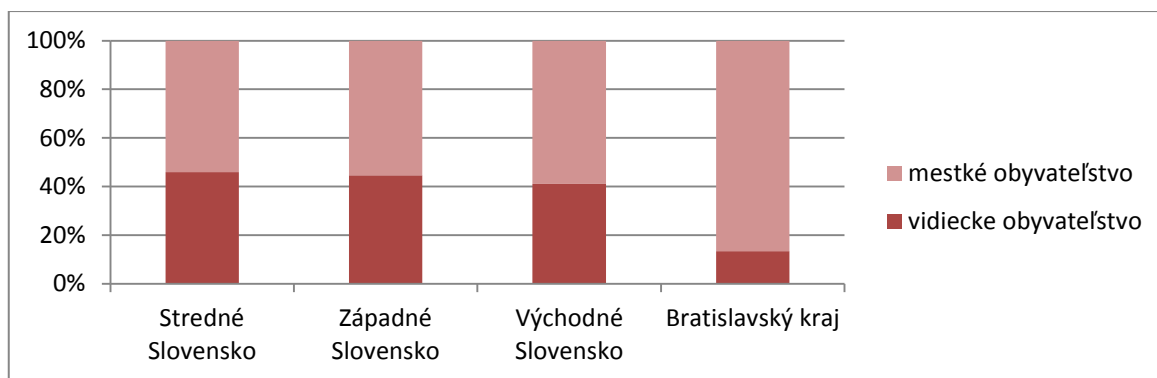
Na Slovensku, ako aj v ostatných členských štátoch EÚ, sa pre charakterizovanie vidieka používa jednotná metodika OECD. Metodika OECD je založená na podiele obyvateľstva, ktoré žije na území s hustotou zaľudnenia nižšou než 150 obyvateľov/km². Podľa tejto metodiky sú vidiecke oblasti definované na dvoch úrovniach, a to na miestnej a regionálnej úrovni. Na miestnej úrovni (NUTS V) sú obce považované za vidiecke oblasti vtedy, ak hustota ich osídlenia je nižšia ako 150 obyvateľov/km². Na regionálnej úrovni (NUTS II, NUTS III) sú podľa podielu obyvateľov rozlíšené tri stupne vidieckych oblastí (Tomšík, 2009):

- prevažne vidiecke oblasti (viac ako 50 % obyvateľov žije na vidieku),
- ostatné vidiecke oblasti (15 - 50 % obyvateľov žije na vidieku),
- prevažne mestské oblasti (menej než 15 % obyvateľov žije na vidieku).

Priemerná hustota osídlenia na celom území Slovenska je 110 obyvateľov/km². Podľa Programu rozvoja vidieka 2007-2013, na úrovni NUTS II do skupiny ostatných vidieckych oblastí patria tri regióny:

1. stredné Slovensko (46,0 % obyvateľov žijúcich na vidieku),
2. západné Slovensko (44,7 %),
3. východné Slovensko (41,1 %).

Bratislavský kraj s 13,4 % obyvateľstva žijúceho na vidieku predstavuje prevažne mestskú oblasť.

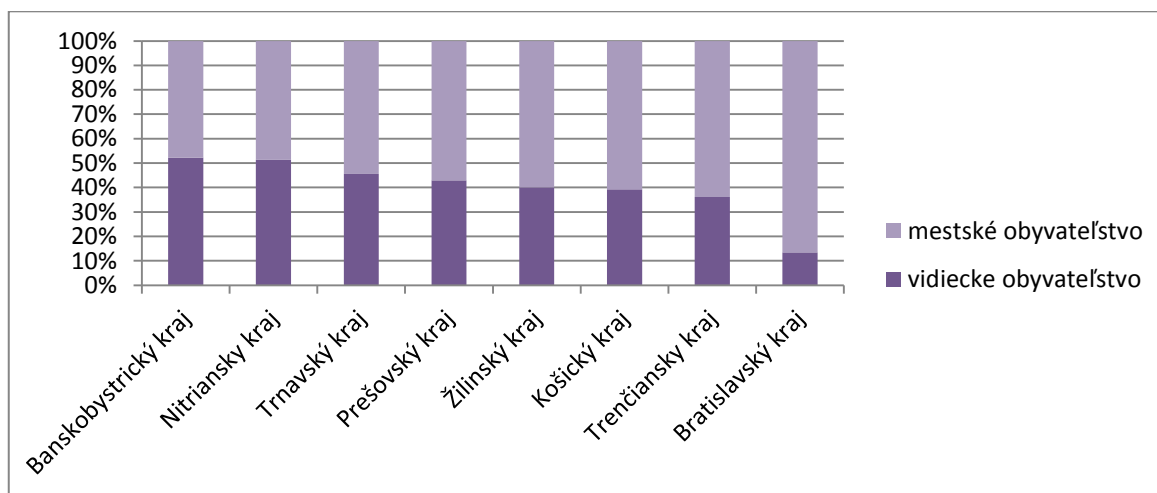
Graf 1 Vidieckosť na úrovni NUTS II

Prameň: Spracované podľa Programu rozvoja vidieka 2007 – 2013.

Na úrovni NUTS III má Slovensko dva prevažne vidiecke regióny:

1. Banskobystrický kraj (52,2 %),
2. Nitriansky kraj (51,3 %).

Päť krajov patrí do skupiny ostatných vidieckych regiónov: Trnavský kraj (45,6 %), Prešovský kraj (42,9 %), Žilinský kraj (40,1 %), Košický kraj (39,3 %) a Trenčiansky kraj (36,1 %). Prevažne mestským regiónom je Bratislavský kraj (13,4 %).

Graf 2 Vidieckosť na úrovni NUTS III

Prameň: Spracované podľa Programu rozvoja vidieka 2007 – 2013.

Rozvoj vidieka predstavujú iniciatívy, činnosti, ktoré zvyšujú kvalitu života na danom území, a zároveň zachovávajú jeho rozmanitosť. Nastavenie regionálnej politiky alebo politiky rozvoja vidieka nie je jednoduché, pretože jednotlivé vidiecke oblasti sú veľmi diferencované. Na jednej strane môžu disponovať s prírodným bohatstvom, ktoré predstavuje veľký potenciál pre rozvoj územia, na strane druhej bojujú s problémami, ako napr. nižší príjem, vyššia nezamestnanosť, menej rozvinuté odvetvie služieb, nedostatočné vzdelanie a problémy štandardného vybavenia infraštruktúry.

Politika rozvoja vidieka slúži na dosiahnutie trvalo udržateľného rozvoja. Nariadenie Rady EÚ č. 1698/2005 o podpore rozvoja vidieka vymedzuje ciele, opatrenia, obsahuje strategický prístup vrátane metód na stanovenie strategických usmernení. Ďalej stanovuje pravidlá pre partnerstvo, programovanie, hodnotenie, finančné hospodárenie, monitorovanie a kontrolu.

Hlavnými cieľmi trvalo udržateľného rozvoja sú zlepšenie konkurencieschopnosti poľnohospodárstva, potravinárstva a lesného hospodárstva, podporovaním reštrukturalizácie, modernizácie, rozvoja a inovácie, zlepšenie životného prostredia a vidieka, ako i zlepšenie kvality života vo vidieckych oblastiach.

1.5.1. Program rozvoja vidieka

Pre rozvoj vidieka sú členské štáty EÚ v súčasnosti podporované z Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV), ktorý prispieva k podpore trvalo udržateľného rozvoja vidieka. EPFRV je pomerne novým podporným fondom EÚ, prvé programové obdobie bolo vyčlenené od 1. januára 2007 do 31. decembra 2013.

Aby mohli členské štáty využívať prostriedky z fondu, museli najskôr vypracovať národný strategický plán rozvoja vidieka (NSPRV), ktorý zahŕňa priority EAFRD, národné priority, ciele rozvoja vidieka, výšku príspevku z EAFRD, základné analýzy ekonomickej, sociálnej, environmentálnej situácie a pod. Druhým povinným dokumentom, na základe ktorého je možné čerpať finančné prostriedky je Program rozvoja vidieka (PRV).

SR vypracovala vlastný Národný strategický plán rozvoja vidieka pre programové obdobie 2007 – 2013. Program rozvoja vidieka SR, ktorý bližšie špecifikuje jednotlivé stratégie stanovené v NSRV SR, vykonáva stratégiu rozvoja vidieka pomocou 28 opatrení rozdelených medzi štyri prioritné osi:

1. Zvýšenie konkurencieschopnosti poľnohospodárstva a lesného hospodárstva;
2. Zlepšenie životného prostredia a krajiny;
3. Kvalita života vo vidieckych oblastiach a diverzifikácia vidieckeho hospodárstva;
4. LEADER.

Globálny cieľ PRV SR v období 2007 - 2013 bol vymedzený ako: „Zvýšiť konkurencieschopnosť poľnohospodárstva, potravinárstva a lesníctva, a zlepšiť životné prostredie zavádzaním vhodných poľnohospodárskych a lesníckych postupov a kvalitu života na vidieku s dôrazom na trvalo udržateľný rozvoj“. Cieľ vychádzal z analýz stavu

vidieka pomocou SWOT analýzy, vyplývajúcich rozvojových potrieb a zosúladienia s národnými politikami a politikami EÚ.

1.5.2. Prístup LEADER

Pre rozvoj vidieka má špecifické postavenie iniciatíva LEADER, ktorá sa začala uplatňovať od roku 1991 na podporu integrovaného rozvoja vidieka. LEADER je skratkou francúzskych slov „Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale“, čo v preklade znamená „Spájanie aktivít, ktoré podporujú hospodársky rozvoj vidieka“.

LEADER vznikol ako „iniciatíva Spoločenstva“ financovaná zo štrukturálnych fondov EÚ. Od svojho založenia prešiel viacerými fázami: LEADER I (1991-1993) predstavoval inovatívnu a skôr experimentálnu iniciatívu na vymedzenom území. Špecifickým prvkom sa stalo zakladanie miestnych akčných skupín, ktoré boli vytvárané ako riadiace a iniciatívne subjekty pôsobiace na malom území. LEADER II (1994-1999) stimuloval inovatívne opatrenia na miestnej úrovni vo všetkých aktivitách vidieckych oblastí, zároveň vyššej efektívnosti mali napomáhať dosiahnuté výsledky z experimentálneho prístupu. LEADER + (2000-2006) podporoval zavádzanie kvalitných integrovaných stratégií pre rozvoj vidieka vo všetkých vidieckych oblastiach EÚ. Od roku 2007 sa prístup LEADER integroval do celkovej politiky rozvoja vidieka EÚ, čím sa stal súčasťou programov rozvoja vidieka jednotlivých členských štátov EÚ (Tomšík, 2009).

V súčasnosti LEADER predstavuje integrovaný nástroj rozvoja vidieka v rámci vidieckej politiky EÚ, ktorý finančne podporuje rozvojové projekty verejno-súkromných partnerstiev. Podporuje obyvateľov vidieckych oblastí, aby na základe vzájomnej spolupráce na báze partnerstva prekonali nové problémy, ktorým vidiecke oblasti čelia, aby sa zamysleli nad dlhodobým potenciálom svojich oblastí a implementovali spoločne vytvorené integrované stratégie trvalo udržateľného rozvoja svojho územia (PRV SR 2007 - 2013).

Partnerstvá, ako príjemcovia podpory sú tzv. miestne akčné skupiny (MAS), ktoré sú maximálne 50% zastúpené verejným sektorom a minimálne 50% zastúpené súkromným a neziskovým sektorom daného regiónu.

Na základe Nariadenie Rady EÚ č. 1698/2005, je možné zhrnúť sedem základných znakov prístupu LEADER, ktorými sú:

1. územný prístup, ktorý predstavuje stratégie miestneho rozvoja pre vyznačené subregionálne vidiecke územia;

2. miestna akčná skupina, ako verejno-súkromné partnerstvo, ktoré má za úlohu navrhnuť integrovanú stratégiu miestneho rozvoja, a zároveň zodpovedá za jej realizáciu;
3. prístup „zdola nahor“, kedy miestni aktéri sú tvorcovia miestnych rozvojových stratégií, priorít a cieľov. Tento prístup umožňuje reálne odraziť potreby ľudí v území a zároveň oni prevezmú zodpovednosť za rozhodovanie o rozvoji;
4. integrovaný prístup, ktorý predstavuje multisektorálne navrhovanie a uskutočňovanie stratégie, ktoré spája aktivity ekonomického, spoločenského, kultúrneho a ekologického zamerania v jeden celok. Predstavuje tým interakciu založenú medzi subjektmi a projektmi z rozličných odvetví miestneho hospodárstva;
5. inovačný prístup, ktorý predstavuje novátorský prístup k rozvoju vidieka, spôsobom novej organizácie, uvedením nového produktu na trh, rôznymi projektmi a pod;
6. spolupráca, ako spoločná realizácia projektov medzi vidieckymi územiami, či už v rámci členského štátu, ale aj medzi skupinami LEADER;
7. budovanie sietí miestnych partnerstiev, ktorý ako jeden zo základných znakov zahŕňa výmenu skúseností, výsledkov, informácií medzi skupinami prístupu LEADER, vidieckymi územiami, i všetkými zainteresovanými subjektmi podieľajúcimi sa na rozvoji vidieka.

Prístup LEADER sa na Slovensku realizoval po prvýkrát v programovom období 2007 – 2013. Mnohé formy spoločenstiev, ako občianske združenia, mikroregióny, zamerané na územnú spoluprácu, ktoré boli vytvorené za účelom realizácie rôznych projektov, poskytli neskôr základ pre vytvorenie MAS. V PRV SR 2007-2013 mal prístup LEADER určenú svoju prioritu: „zlepšovanie manažmentu a riadenia, a mobilizácia rozvojového potenciálu vo vidieckych oblastiach“ (PRV SR, 2007 – 2013, s. 188). Realizácia sa uskutočňovala prostredníctvom troch opatrení:

- Implementácia integrovaných stratégií rozvoja územia;
- Vykonávanie projektov spolupráce;
- Chod miestnej akčnej skupiny.

Prístup LEADER predovšetkým vychádza z iniciatívy ľudí zdola, čím zohľadňuje všetky stránky života na vidieku. Zároveň podporuje projekty miestnych aktérov, ktoré sú vybrané prostredníctvom miestnej akčnej skupiny a zohľadňujú potreby daného územia definované v integrovanej stratégii rozvoja územia.

2. PRÍNOS ČINNOSTI MAS ZLATÁ PRE ROZVOJ OBCE PRENČOV

V druhej kapitole charakterizujeme obec Prenčov, jej stručnú históriu, súčasnosť a aktivity, vďaka ktorým sa podieľala na vzniku Miestnej akčnej skupiny Zlatá cesta. Následne predstavíme MAS OZ Zlatá cesta, jej vznik, územie a organizačnú štruktúru. Zameriavame sa na tvorbu Integrovannej stratégie rozvoja územia, ako dôležitej súčasti v procese vzniku MAS Zlatá cesta a jej následnú implementáciu v území. Pre objektívne zhodnotenie prínosu MAS pre rozvoj obce Prenčov je potrebné priblíženie zrealizovaných alebo prebiehajúcich projektov, zároveň ich odraz v miestnom rozpočte, ktorým sa venujeme v závere druhej kapitoly.

2.1. Charakteristika obce Prenčov

Obec Prenčov sa nachádza v juhovýchodnej časti Štiavnických vrchov, približne 13 km južne od Banskej Štiavnice. V miestnej kronike je jej poloha opísaná slovami: „obec Prenčov leží neďaleko velebného Sitna“, ako to opísal rímsko – katolícky prenčovský farár Andrej Kmeť. Prenčov je približne 4 km dlhá obec v údolí rieky Štiavnica, vo výške 325 metrov nad morom.

Prvá zmienka o obci Prenčov sa spomína v písomnostiach už v roku 1266. Obec sa objavuje pod menom Princh, čo je odvodené od mena lokátora územia stredovekej osady. V minulosti sa ľudia žijúci v oblasti venovali zväčša poľnohospodárstvu, práci v lese a remeslám. Najviac pestovanými obilninami boli pšenica, raž, jačmeň a ovos. Z remesiel išlo najmä o kováčstvo, mäsiarstvo, hrnčiarstvo a mlynárstvo. Práve mlynárstvo bolo jedným z najdlhšie udržiavaných remesiel. Udržalo sa od 14. storočia až do roku 1950, kedy bolo zakázané živnostníctvo. Koncom 19. storočia bolo v obci Prenčov rozšírené paličkovanie čipiek a výroba hrnčiarskeho riadu so škriabavým dekórom, veršovanými nápismi a s ľudovými motívami. V okolí Prenčova sa nachádzali viaceré hliniská, z ktorých sa hlina vozila aj do Banskej Štiavnice. Tu sa z nej vyrábali fajky Zacharky, ktoré sa stali známe nielen v Rakúsko-Uhorsku, ale aj na celom svete.

S Prenčovom je úzko spätá spomínaná osobnosť slovenského národného a vedeckého života žijúceho v 19. storočí, zakladateľa Muzeálnej slovenskej spoločnosti a viacerých charitatívnych spolkov – Andreja Kmeťa. Práve zásluhou jeho archeologických výskumov v chotári Prenčova a blízkom okolí sa zistili základné etapy ľudskej činnosti v praveku, získali sa nové poznatky o etapách osídlenia územia pod Sitnom. Mal veľa záľub a jednou z nich bola aj botanika. Pri svojich prechádzkach okolím objavil veľa druhov ruží.

Práve preto sa ruže stali symbolom obce a sú vysadené pozdĺž celej dediny. Jeho pamiatke je v Prenčove venovaná pamätná tabuľa a v roku 1991 bola vybudovaná aj Pamätná izba Andrej Kmeť'a.

V súčasnosti žije v Prenčove 653 obyvateľov s hustotou zaľudnenia 26,7 obyv./km². Rozloha územia je 24,5 km². Základnými orgánmi obce je obecné zastupiteľstvo, ktoré tvorí 7 poslancov, a starostka obce.

Starostkou obce je už piate volebné obdobie pani Mgr. Alena Ciglanová. Jej úspešné pôsobenie a vedenie obce vystihol aj Enviromagazín (1/2007, s 16), ktorý ju nazval ako Starostka „za milión“. Počas svojich volebných období sa jej podarilo do obce dotiahnuť „miliónové“ investície, vďaka ktorým sa vybuďoval vodovod popri ceste vedúcej cez dedinu, vybuďovali sa chodníky, zrekonštruovali sa budovy obecného úradu, kultúrneho domu, škôlky, postavili sa nové bytové jednotky, z ktorých jednou je aj Dom pre seniorov. Mnohé ďalšie projekty prebiehajú alebo sú naplánované.

Obec Prenčov je „aktívne - žijúcou dedinkou“, kde pôsobí viacero klubov, ktoré svojou činnosťou pomáhajú k aktívnejšiemu zapájaniu sa do diania v obci či už v oblasti kultúry, športu, alebo vzdelávania. Ide o Folklórno-divadelnú skupinu Prenčovian, Detský folklórny súbor Šírinka, Futbalový oddiel, Klub dôchodcov a neziskovú organizáciu ART KRUH, ktorej zámerom je zachovávanie tradičných hodnôt kultúry, remesla, umenia a harmónie.

V roku 1999 vznikol Mikroregión Južné Sitno, ako občianske združenie šiestich obcí (Baď'an, Beluj, Kráľovce-Krnišov, Počúvadlo, Prenčov, Žibritov) so sídlom na Obecnom úrade v Prenčove. Jeho hlavným cieľom je chrániť národné, historické, kultúrne a duchovné dedičstvo. Snaží sa o zachovanie tradičných remesiel, ľudových obyčajov, pôvodných krojov, piesní, nárečia, jedál a povestnej vidieckej srdečnosti. Zabezpečuje pre obyvateľov školenia, a tak vzdelávaním a informovanosťou pomáha ľuďom zaujímať sa o veci verejné, riešiť spoločné problémy, podieľať sa na zveľadovaní obcí a plánovať svoju budúcnosť. Takto prispieva k udržateľnému rozvoju obcí, k zvyšovaniu zamestnanosti a k vytváraniu občianskej spoločnosti.

Vďaka mikroregiónu (MR) bol zrealizovaný Program rozvoja MR, ktorého cieľom bolo sformulovať smerovanie a vízie MR Južné Sitno v zmysle zásad Programu obnovy dediny. Ďalej sa prostredníctvom MR každoročne, od roku 2001, v obci Prenčov koná kultúrne podujatie pod názvom Podsitnianske dni hojnosti, cieľom ktorého je aktivizovať obyvateľov k dobrovoľníctvu a darcovstvu, výchove a úcte k tradíciám, rozvoj vidieckeho turizmu a úzkej spolupráci obcí navzájom.

MR Južné Sitno realizoval projekt Miestna Agenda 21, ktorý slúžil ako príprava k Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obcí MR Južné Sitno, čo sa považuje za prvý krok k zabezpečeniu integrovaného rozvoja územia. MR realizoval projekty aj vďaka finančným prostriedkom v rámci Technickej pomoci SAPARD, kde jedným z hlavných tém projektov bolo upevnenie verejno-súkromných partnerstiev.

V roku 2009 sa obec zapojila do súťaže „Dedina roka“, ktorej cieľom je prezentovať úspechy, krásu a jedinečnosť slovenského vidieka, a zároveň prispieť k zvyšovaniu jej konkurencieschopnosti a prestíže, k zvyšovaniu povedomia občianskej spoločnosti o hodnote krajiny. Obec sa umiestnila na II. mieste, a získala cenu za rozvoj vidieckeho cestovného ruchu.

Obec Prenčov je dlhodobo vedúcou a hybnou silou pri presadzovaní nových myšlienok a organizovaní aktivít vo svojom blízkom aj širšom okolí. Ekonomickú prosperitu obce posilňujú pripravené strategické plány a rozvojové projekty, bohatá spolupráca a spomínané fungujúce partnerstvá, ako Mikroregión Južné Sitno, Región Sitno a MAS OZ Zlatá cesta.

2.2. Vznik a charakteristika MAS Zlatá cesta

MR Južné Sitno pracoval v rokoch 2002 - 2003 v rámci projektu Vidieckeho parlamentu BBSK ako koordinátor Stredný Hron (vidiecky región Tekov-Hont) a inicioval vytvorenie občianskych združení v okrese Krupina a Banská Štiavnica. Z tejto iniciatívy boli založené 3 mikroregióny: Hontianka, Konkordia a Región Sitno. Ich vzájomná spolupráca tak trvá už od roku 2002, kedy sa spoločne rozhodli pracovať na rozvoji regiónu s cieľom zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj vidieka. Zapojili sa do programov Miestna agenda 21, PHARE, Program obnovy dediny a Technická pomoc SAPARD.

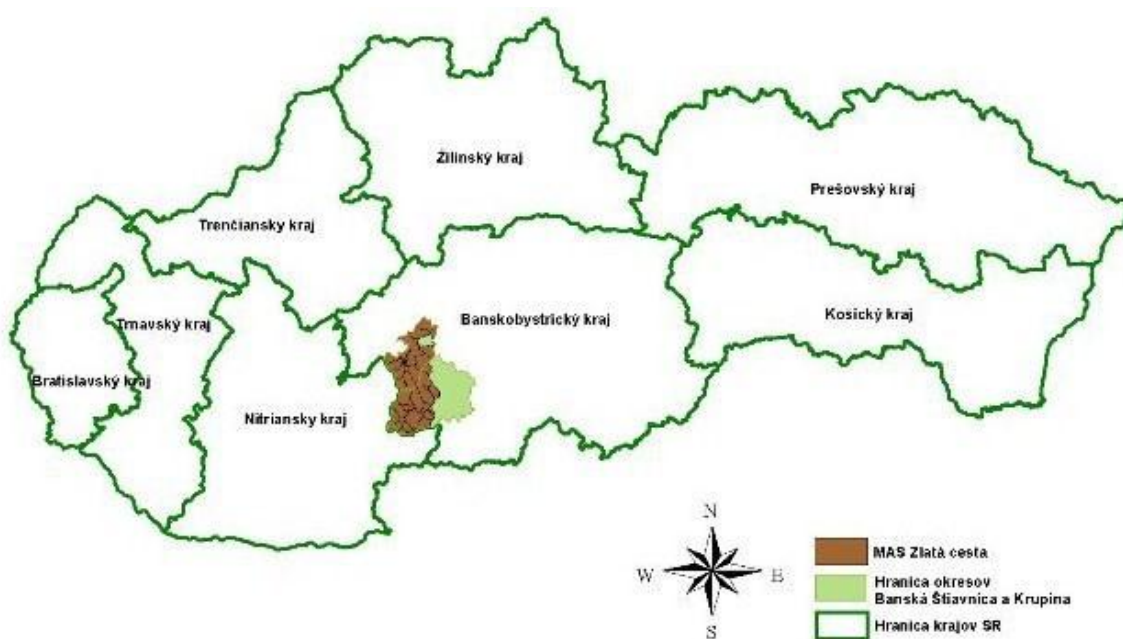
Keďže všetky 4 organizácie (MR Južné Sitno, MR Hontianka, MR Konkordia, združenie právnických osôb Región Sitno) z pohľadu vidieckeho obyvateľstva žijúceho v malých obciach sú si blízke v problémoch aj v možnostiach ich riešenia, v roku 2006 vznikla iniciatíva pripraviť toto územie do programu LEADER.

Po vyhlásení výzvy Osi 4 LEADER v zmysle Usmernenia MP SR založili spomínané združenia v máji 2008 Občianske združenie Zlatá cesta, ktorej stanovy boli zaregistrované 15.7.2008 na Ministerstve vnútra SR. Založenie občianskeho združenia (OZ) bolo jednou z podmienok pre fungovanie verejno-súkromného partnerstva MAS. Taktiež organizácie spoločne pracovali na príprave Integrovannej stratégie rozvoja územia

(ISRÚ), ktorá bola predložená spolu so žiadosťou na schválenie. Tvorbe ISRÚ sa viac venujeme v nasledujúcej podkapitole.

Miestne akčné skupiny boli vyberané na základe dvoch výziev na predkladanie Integrovaných stratégií rozvoja územia v rámci PRV SR 2007 – 2013. Z prvej výzvy bolo 15-tým žiadateľom koncom júna 2009 udelený štatút MAS Pôdohospodárskou platobnou agentúrou (PPA), kedy OZ Zlatá cesta nebolo úspešné. V druhom schvaľovacom kole v apríli 2010, v rámci druhej výzvy, bol štatút MAS udelený ďalším 14-tým žiadateľom, vrátane OZ Zlatá. Spolu bolo vybratých 29 MAS z 85 žiadateľov, ktoré začali s implementáciou svojich rozvojových stratégií.

Územie MAS OZ Zlatá cesta sa nachádza v juhozápadnej časti Banskobystrického kraja. Zo severu zasahuje do územia CHKO Štiavnické vrchy a v centrálnej časti sa rozprestiera plánovaná CHKO Krupinská planina.

Obrázok 2 Územie MAS Zlatá cesta
Prameň: www.zlatacesta.sk

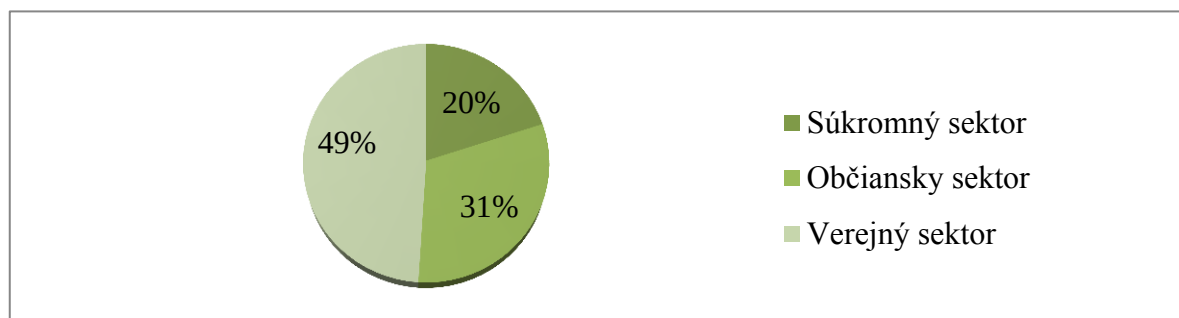
Územie MAS Zlatá cesta tvorí 31 obcí (príloha č. 3), v ktorých žije 24 430 obyvateľov. Jeho územie predstavuje 552,18 km², z toho 271,22 km² patrí do okresu Banská Štiavnica a 280,96 km² leží v okrese Krupina (ISRÚ OZ Zlatá cesta).

Z pohľadu regiónu, podľa metodiky OECD, ide o ostatný vidiecky región, pretože vo vidieckych obciach žije 42% obyvateľstva. Na lokálnej úrovni NUTS V je na území MAS Zlatá cesta z 31 obcí až 29 obcí vidieckych, vyššiu hustotu majú len mestá Banská Štiavnica a Dudince.

Výhodami územia sú geografické podmienky, unikátnosť kultúrneho dedičstva zapísaného na listine UNESCO, koncentrovanosť rôznorodej a jedinečnej celoročnej ponuky pre cestovný ruch, poľovníctvo a rybárstvo, atraktívne prírodné prostredie, ľudová architektúra, umelé vodné nádrže – tajchy, bohaté tradície a mnohé iné.

Nevýhodami územia je nedostatočné poznanie potrieb trhu, nevytvorený komplexný image územia, slabá propagácia, kvalita a štruktúra služieb, nízka podnikateľská aktivita občanov, nevybudovaná alebo zastaraná technická infraštruktúra, kvalita a štruktúra komunikačnej siete z hľadiska dostupnosti územia, dlhodobé záporné migračné saldo a podiel vysokoškolsky vzdelaného obyvateľstva. Územie je umiestnené mimo hlavných dopravných ťahov. V rámci Banskobystrického kraja je územie vzdialené 50 až 90 km od centier ekonomického rozvoja, ako sú Banská Bystrica a Zvolen (ISRÚ OZ Zlatá cesta, 2009).

Členská základňa verejno-súkromného partnerstva je tvorená verejným, súkromným a občianskym sektorom. V MAS Zlatá cesta členov zastupujúcich verejný sektor tvorí 31 obcí, 2 múzeá a SAŽP, čo predstavuje 34 subjektov (49 % partnerstva). Súkromný sektor zastupujú stavebné firmy a poľnohospodárske družstvá, samostatne hospodáriaci roľníci, penzióny, podnikatelia, živnostníci, spolu 22 subjektov (20 %). Občiansky sektor je zastúpený občianskymi združeniami a občanmi v počte 14 (31 %). Súkromný sektor spolu s občianskym sektorom tak predstavujú 51 % zastúpenie v partnerstve, čo spĺňa podmienku nadpolovičného zastúpenia v partnerstve MAS.

Graf 3 Percentuálne zastúpenie členskej základne MAS Zlatá cesta

Prameň: Vlastné spracovanie na základe údajov MAS Zlatá cesta, www.zlatacesta.sk

Organizačnú štruktúru MAS predstavujú orgány združenia, ktorými sú:

- valné zhromaždenie,
- výkonný výbor,
- predseda združenia,
- revízna komisia.

Valné zhromaždenie je najvyšší orgán združenia, tvorený všetkými členmi združenia, ktorý schvaľuje, mení a dopĺňa stanovy združenia. Schvaľuje stratégiu a jej aktualizáciu, plán činnosti združenia a výročnú správu, schvaľuje rozpočet a správu o hospodárení združenia a sumu členského príspevku a pod.

Výkonný výbor je rozhodovacím orgánom združenia, ktorý tvorí výberová komisia a monitorovací výbor. Výkonný výbor riadi činnosť združenia v období medzi zasadnutiami valného zhromaždenia, zodpovedá za vypracovanie a implementáciu stratégie, odporúča a schvaľuje návrh žiadosti o nenávratný finančný príspevok (ŽoNFP), zriaďuje kanceláriu MAS.

Predseda, štatutár združenia, vystupuje v mene MAS navonok, podpisuje zmluvy, predkladá Pôdohospodárskej platobnej agentúre (PPA) Protokol o výbere ŽoNFP z Programu rozvoja vidieka SR 2007-2013 MAS.

Revízná komisia je kontrolným orgánom združenia, ktorá má troch členov, pričom každý z nich je volený ako zástupca jedného z troch sektorov - verejného, občianskeho a podnikateľského. Komisia preveruje plnenie plánu činnosti združenia, výročnú správu, návrh rozpočtu združenia a správu o hospodárení združenia. Na zistené nedostatky upozorňuje výkonný výbor, resp. valné zhromaždenie a podáva návrhy na ich odstránenie.

Administratívu a realizáciu úloh združenia zabezpečujú zamestnanci MAS, ktorými sú manažér MAS, administratívny pracovník a účtovník.

Tabuľka 2 Manažment MAS Zlatá cesta

	Meno, priezvisko a titul	Pozícia
1.	Mgr. Alena Ciglanová	Predsedníčka združenia
2.	Jana Bačíková	Manažérka
3	Mgr. Drahomíra Prieberová	Administratívna pracovníčka
4.	Anna Kriegerová	Účtovníčka

Prameň: Výročná správa 2012 MAS OZ Zlatá cesta.

Celý manažment MAS Zlatá cesta sídli v obci Prenčov na Obecnom úrade spolu s predsedníčkou, ktorá je zároveň starostkou obce. Spoločné sídlo manažmentu a predsedu združenia vytvára dobrú a najmä rýchlu administratívu a komunikáciu zo strany riadenia MAS.

2.3. Tvorba a implementácia integrovanej stratégie rozvoja územia

Spracovanie Integrovanej stratégie rozvoja územia bolo súčasťou celého procesu vzniku MAS Zlatá cesta, ktorá vznikla ako vyvrcholenie niekoľkoročného vývoja programovania a plánovania v území. ISRÚ vychádza zo základných rozvojových a strategických dokumentov Banskobystrického samosprávneho kraja:

- Územný plán Veľkého územného celku Banskobystrický kraj (1998),
- Program sociálneho, ekonomického a kultúrneho rozvoja BBSK (2002),
- Zmeny a doplnky územného plánu VÚC Banskobystrický kraj (2007),
- Programy hospodárskeho a sociálneho rozvoja miest a obcí.

Pracovnú skupinu, ktorá na spoločnom stretnutí v marci 2008 nadviazala na všetky predchádzajúce aktivity súvisiace s programovaním a plánovaním územia, tvorili starostovia jednotlivých obcí, podnikatelia a zástupcovia spolkov a organizácií. Poslednú verziu SWOT analýzy pre ISRÚ vypracovali na stretnutiach v júli a v auguste 2008. Pri jej aktualizovaní vychádzali už zo spracovaných dokumentov. Zrevidovali a zaktualizovali parciálne SWOT analýzy po obciach a tematických oblastiach, a spoločne ich zosumarizovali do jednej výslednej SWOT analýzy. Z toho následne boli identifikované a analyzované problémy, z ktorých sa zadefinovala základná vízia a strategický cieľ, ktorý v spolupráci s odborníkmi rozpracovali na jednotlivé priority, ciele a opatrenia v mesiacoch júl až október 2008. Východiskovým rámcom pre zostavenie stratégie bol Program rozvoja vidieka na roky 2007-2013.

Keďže princíp partnerstva je založený na prístupe zdola nahor, OZ Zlatá cesta pri tvorbe ISRÚ urobila dotazníkový prieskum pod názvom „Projekt načúvania“, aby sa zistili potreby občanov v území, ich názory, čo by chceli zmeniť, čo je podľa nich dôležité pre ďalší rozvoj územia, čo ich konkrétne trápi, aký problém by mali riešiť spoločne, a pod.

Celá stratégia bola verejnosti predstavená na dvoch verejných stretnutiach, pomocou miestnych novín, informačných tabúl v jednotlivých obciach, a následne bola schválená na obecných zastupiteľstvách.

Vízia, ktorá vyjadruje predstavu obyvateľov o budúcich okolnostiach života v území, je akýmsi prostriedkom na začatie spoločnej tvorby rozhodnutí a komunikačného procesu v rámci partnerstva. Víziou pre OZ Zlatá cesta je: „V malebnom prostredí vidieka pod majestátnym Sitnom s dobudovanou vidieckou maloplošnou infraštruktúrou o 10 rokov budú žiť zdraví a vzdelaní ľudia s dostatkom pracovných príležitostí v cestovnom ruchu a službách vďaka využitiu kultúrno-historického dedičstva. Rozvinie sa využívanie

miestnych zdrojov a za pomoci spoločnej informatizácie a propagácie sa zviditeľní územie doma i v zahraničí“ (ISRÚ OZ Zlatá cesta, 2009, s.81).

Strategickým cieľom je: „Zvýšenou podporou vidieckeho turizmu, drobného podnikania a reštrukturalizácie poľnohospodárstva zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj regiónu Zlatá cesta a spokojný život jeho obyvateľov s kladným vzťahom k svojmu regiónu s dôrazom na rozumné využívanie jedinečného prírodného a kultúrno–historického potenciálu“ (ISRÚ OZ Zlatá cesta, 2009, s. 82). Strategický cieľ je vyjadrením zmeny, ktorá sa v dlhodobom časovom horizonte udeje v území, ak sa zrealizuje plánovaná intervencia v rozvojových – strategických prioritách.

Mottom „Zlatá cesta“ alebo „Naša minulosť nám pomáha hľadať cestu do budúcnosti“ sa prenesený pojem „zlata“ ako symbolu duchovného bohatstva, umu, šikovnosti, zručnosti, pomoci a spolupráce stáva súčasťou všetkých aktivít.

V rámci osi 4 LEADER sú z Integrovannej stratégie územia OZ ZLATÁ CESTA vybrané a implementované nasledovné opatrenia:

1. Opatrenie č. 121: „Zlatý poklad“ - podpora činností v oblasti cestovného ruchu.
 - Operačný program: PRV - opatrenie č. 3.2 Podpora činností v oblasti vidieckeho cestovného ruchu.
2. Opatrenie č. 321: „Zlaté časy“ - obnova a rozvoj obcí.
 - Operačný program: PRV - opatrenie č. 3.4 Obnova a rozvoj obcí, občianskej vybavenosti a služieb – opatrenie č. 3.4.2. Obnova a rozvoj obcí.
3. Opatrenie č. 331: „Zlaté ruky“ - základné služby pre hospodárstvo a vidiecke obyvateľstvo.
 - Operačný program: PRV – Skupiny opatrení 3.4 Obnova a rozvoj obcí, občianskej vybavenosti a služieb, opatrenie č. 3.4.1 Základné služby pre obyvateľstvo.
4. Opatrenie č. 533: „Rada nad zlato“ - odborné vzdelávanie a informovanie hospodárskych subjektov v oblastiach osi 3 PRV.
 - Operačný program: PRV – opatrenie č. 3.3 Vzdelávanie a informovanie.

Po udelení štatútu Miestna akčná skupina Občianskemu združeniu Zlatá cesta, bol združeniu poskytnutý nenávratný finančný príspevok vo výške 2 086 684,- € na opatrenie 4.1 Implementácia integrovaných stratégií rozvoja územia (príloha č. 4). Zároveň združenie získalo finančné prostriedky vo výške 417 335,- € na opatrenie 4.3 Chod Miestnej akčnej skupiny (príloha č. 6), čo predstavuje 20 % zo sumy 4.1. Výška finančných prostriedkov na opatrenie 4.2 Vykonávanie projektov spolupráce je stanovená

vo vyhlásených výzvach. V rámci prípravy ISRÚ bol na realizáciu opatrenia 4.2 stanovený predbežný objem finančných prostriedkov (príloha č. 5).

Na Slovensku dostávajú všetky miestne akčné skupiny rovnakú výšku finančných zdrojov bez rozdielu veľkosti alebo počtu členov MAS. Pritom môžeme vidieť značné rozdiely vo veľkosti jednotlivých MAS na Slovensku, ak napr. porovnáme veľkosť na základe počtu obcí, najväčšia MAS má 44 obcí, a najmenšia má 4 obce.

Finančné prostriedky sú určené na podporu a rozvoj územia OZ Zlatá cesta prostredníctvom investičných a neinvestičných projektov. Investičné projekty sú zamerané na modernizáciu, rekonštrukciu a výstavbu verejných priestranstiev, parkov, chodníkov, cyklotrás, detských a športových ihrísk, tržníc a autobusových zastávok. Neinvestičné projekty sú zamerané na marketingové a informačné aktivity.

Proces získavania nenávratného finančného príspevku sa začína zverejnením Výzvy na implementáciu stratégie pre príslušné opatrenie osi 3 PRV 2007-2013, ktoré sa realizuje prostredníctvom osi 4. Výzva sa začína výberovým kolom pre príjem žiadostí o nenávratný finančný príspevok konečných prijímateľov – predkladateľov projektov termínom uvedeným vo výzve, a končí posledným dňom prijímania ŽoNFP taktiež uvedeným v rámci danej výzvy. Výzvy sú zverejnené na internetových stránkach MP SR, alebo PPA. MAS informuje verejnosť o možnostiach predkladania ŽoNFP v rámci implementácie stratégie. Výzva musí byť zverejnená na viditeľnom a voľne prístupnom mieste a na internetovej stránke MAS.

Na základe princípu zdola nahor, kde o svojich potrebách rozhodujú obyvatelia vidieka, MAS Zlatá cesta sa snažila vyjsť v ústrety aj dedinám s najmenším počtom obyvateľom (ako napr. Žibritov - 69 obyv.) tým, že dala možnosť všetkým obciam rovnako sa uchádzať o finančné prostriedky z opatrenia 4.1.

Prvé dve výzvy MAS OZ Zlatá cesta na podanie ŽoNFP boli v roku 2010 určené pre samosprávy. Obce a mestá mohli podať investičné projekty v rámci dvoch opatrení:

1. Opatrenie č. 3.4.1 Základné služby pre vidiecke obyvateľstvo, určené na budovanie, rekonštrukciu alebo modernizáciu verejných priestranstiev, parkov, chodníkov, alebo cyklotrás.
2. Opatrenie č. 3.4.2 Obnova a rozvoj obcí, určené na budovanie, rekonštrukciu alebo modernizáciu autobusových zastávok, tržníc, športových ihrísk, detských ihrísk.

V prvej výzve pre opatrenie 3.4.2 bolo prijatých 12 ŽoNFP, v druhej výzve pre opatrenie 3.4.1 bolo prijatých 10 ŽoNFP. Všetky žiadosti boli výberovou komisiou

a výkonným výborom odporučené na schválenie z PRV. Z prijatých 12 ŽoNFP pre opatrenie 3.4.2 bolo z výsledkov hodnotenia na PPA zazmluvnených 11 žiadostí, z prijatých 10 žiadostí pre opatrenie 3.4.1 boli všetky zazmluvnené.

V prvom polroku 2011 boli vyhlásené dve výzvy pre združenia a právnické osoby, ktoré mohli podať neinvestičný projekt v rámci dvoch opatrení:

1. Opatrenie 3.3 Vzdelávanie a informovanie,
2. Opatrenie 3.2 Podpora činnosti v oblasti rozvoja vidieckeho cestovného ruchu, časť B marketing.

Podané ŽoNFP z vyhlásených výziev mali byť vyhodnotené na PPA do 40 pracovných dní, neskôr v usmernení zmenili dobu na 70 dní. Avšak prvé dve výzvy boli vyhodnotené až po 18 mesiacoch, na ktoré MAS čakala, preto ďalšie výzvy zverejnila až v roku 2011.

V ISRÚ bol naplánovaný harmonogram výziev v rámci všetkých štyroch opatrení od prvého polroku 2010 do roku 2013 vrátane. Podľa nasledujúcej tabuľky č. 3 bol harmonogram realizovaný.

Tabuľka 3 Harmonogram výziev pre jednotlivé opatrenia

Opatrenie	01/2010	02/2010	01/2011	02/2011	01/2012	02/2012	01/2013	02/2013
3.4.1	X		X		X			X
3.4.2	X		X				X	X
3.3			X				X	X
3.2 B			X				X	X

Prameň: Vlastné spracovanie podľa uzatvorených výziev na stránke www.zlatacesta.sk.

Od získania štatútu MAS v roku 2010 ku koncu roka 2013 bolo vyhlásených 14 výziev a prijatých 105 ŽoNFP, ako nám to približuje nasledujúca tabuľka č. 4:

Tabuľka 4 Prehľad výziev a prijatých ŽoNFP

Opatrenie	Počet výziev	Počet prijatých ŽoNFP	Počet podľa ISRÚ
3.4.1	4	44	31
3.4.2	4	47	31
3.3	3	9	6
3.2 B	3	5	6
spolu	14	105	74

Prameň: Výročná správa 2013 MAS OZ Zlatá cesta.

Všetky opatrenia sú financované z verejných zdrojov Programu rozvoja vidieka v pomere 80 % z EPFRV a 20 % zo štátneho rozpočtu SR. Finančné prostriedky z EÚ a ŠR SR sú použité na úhradu oprávnených nákladov. Na úhradu neoprávnených nákladov sú použité finančné prostriedky obcí, ŠR SR a tretieho sektora.

Nasledujúca tabuľka č. 5 zobrazuje objem verejných výdavkov z EAFRD spolu so štátnym rozpočtom za všetky predložené projekty, ktoré boli schválené jednotlivým žiadateľom o nenávratný finančný príspevok na úrovni MAS.

Tabuľka 5 Počet projektov schválených na úrovni MAS Zlatá cesta od začiatku implementácie ISRÚ do 31.05. 2014

Opatrenie	Počet schválených projektov	Objem verejných výdavkov [€]	
		EAFRD	EAFRD + ŠR SR
3.4.1	44	605 366,20	756 707,74
3.4.2	47	1 091 692,47	1 364 615,59
3.3	9	157 480,68	196 850,85
3.2 B	5	279 920,80	349 901,00
Spolu	105	2 134 460,15	2 668 075,18

Prameň: Vlastné spracovanie na základe údajov MAS Zlatá cesta.

Zo strany PPA bolo zatiaľ vyhodnotených 9 výziev, a zazmluvnených 55 ŽoNFP. Presnejšie nám to približuje tabuľka č. 6, ktorá zároveň zobrazuje kumulatívne sumy za všetky schválené projekty podľa opatrení osi 3. Zvyšných šesť opatrení ešte stále čaká na svoje vyhodnotenie.

Tabuľka 6 Počet projektov schválených na úrovni PPA od začiatku implementácie ISRÚ do 31. 05. 2014

Opatrenie	Počet schválených projektov	Objem verejných výdavkov [€]	
		EAFRD	EAFRD + ŠR SR
3.4.1	29	404 842,98	506 053,73
3.4.2	20	530 558,58	663 198,22
3.3	5	90 357,48	112 946,85
3.2 B	1	55 399,04	69 248,80
Spolu	55	1 081 158,08	1 351 447,60

Prameň: Vlastné spracovanie na základe údajov MAS Zlatá cesta.

Doposiaľ je zrealizovaných 30 projektov, ktorým sú zároveň preplatené Žiadosti o platbu v celkovej sume 751 399,07 €. Ďalších 6 zrealizovaných projektov, ktoré podali Žiadosť o platbu, čaká na preplatenie. Projekty sa postupne realizujú v období rokov 2012-2015.

Ďalšou z úloh MAS, ktorá je naplánovaná v rámci implementácie ISRÚ sú projekty spolupráce v rámci opatrenia 4.2. Projekty spolupráce môžu byť na národnej, alebo nadnárodnej úrovni.

OZ Zlatá cesta v spolupráci s Partnerstvom Krtíšskeho Poiplia pracovali v rokoch 2011-2012 na dvoch projektoch spolupráce. Prvý projekt pod názvom „Vytvorenie regionálnej značky produktov a služieb pre región HONT“ sa týkal vytvorenia regionálnej značky Hont a vypracovania postupu jej udeľovania. Cieľom zavedenia regionálnej značky bola podpora miestnych výrobcov, remeselníkov, malých podnikateľov a poskytovateľov služieb v regióne Hont, ktorí sa venujú tradičným remeslám a využívajú suroviny pochádzajúce priamo z regiónu. Výrobky, služby, podujatia označené značkou „Regionálny produkt HONT“ (príloha č. 7) sú certifikované ako jedinečné produkty, podporujú miestny rozvoj a sú šetrné k životnému prostrediu. V súčasnosti sa projekt realizuje na nadnárodnej úrovni v spolupráci s MAS Moravská cesta z Českej republiky. Zameraný je na udeľovanie regionálnej značky pre služby a podujatia.

Cieľom druhého projektu pod názvom „Ekomúzeum Hont – Spoznajte život hontianskych dedín“ bolo zviditeľniť región Hont a podporiť rozvoj cestovného ruchu s ponukou tradičnej a zachovanej ponuky vidieka. Výsledkom je sedem nových ekomúzeí, ktoré prezentujú miestne tradície, remeslá a typické pracovné činnosti.

V súčasnosti prebieha projekt na národnej úrovni, opäť v spolupráci s MAS Partnerstvo Krtíšskeho Poiplia, s názvom „Sieť múzeí – tradície, spomienky, história“. Hlavným cieľom projektu je ochrana spoločného kultúrneho bohatstva a vytvoriť sieť múzeí ako produkt vidieckeho cestovného ruchu, ktorý je zostavený zo špecifických ponúk jednotlivých múzeí.

2.4. Zhodnotenie prínosu MAS pre rozvoj obce Prenčov

Sídlom manažmentu MAS Zlatá cesta, ako už bolo spomínané, je obec Prenčov a jej štatutárom je starostka obce. Pre obec to predstavuje veľký prínos jednak z celospoločenskej i ekonomickej stránky, a zároveň úspešnú propagáciu územia a informovanosť „z prvej ruky“.

Prostredníctvom MAS Zlatá cesta obec podala v roku 2010 dve žiadosti o nenávratný finančný príspevok na prvé dve výzvy. Prvý projekt bol podaný na Opatrenie 3.4.2 Obnova a rozvoj obcí s názvom „Verejné priestranstvá (rekonštrukcia) Prenčov“ s požadovanými finančnými prostriedkami vo výške 33 445,- €. Projekt bol výberovou

komisiou a výkonným výborom doporučený na schválenie z PRV a úspešne schválený na PPA. S jeho realizáciou sa začalo koncom novembra 2012, pre nepriazeň počasia sa práce prerušili a projekt bol ukončený v júli nasledujúceho roka (príloha č. 8).

Cieľom projektu bola zmena rozľahlých neupravených plôch na udržiavateľné spevnené plochy s množstvom zelene. Ďalším cieľom bolo aj zapojenie dlhodobo nezamestnaných občanov do procesu projektu, ktorí sa zúčastnili na aktivačných prácach. Predmetom projektu bola rekonštrukcia verejného priestranstva v centrálnej časti obce, ktorú tvorí prepojenie obecných budov (Obecný úrad, Požiarna zbrojnica, Remeselný dom), a priamo nadväzuje na štátnu cestu I. triedy č. 525 na trase Banská Štiavnica a Hontianske Nemce.

Celkový náklad za prevedené práce bol 54 295,43 €, z toho poskytnuté finančné zdroje z PPA vo výške 33 445,- €, z Ministerstva financií 15 % DPH 4 800,- € a vlastné zdroje obce tvorili finančnú čiastku 16 050,43 €. Projekt bol na začiatku prefinancovaný z úveru sumou 24 667,98 €. Počas realizácie obec podala Žiadosť o platbu, ktorá bola preplatená. Vďaka nej sa pokračovalo s realizáciou projektu a po jeho ukončení obec podala záverečnú Žiadosť o platbu, ktorou vyplatila dlh voči banke.

Rekonštrukcia verejných priestranstiev predstavovala prínos pre obce z viacerých hľadísk. Rekonštrukciou sa zvýšila atraktivita územia a prispelo sa k zlepšeniu kvality života občanov. Aktivačným pracovníkom podieľajúcich sa na záverečných úpravách (výsadba zelene, kríkov) sa zvýšila ich účasť na správe vecí verejných a obnovili sa ich pracovné návyky. Jedným z problémov zadaných v ISRÚ OZ Zlatá cesta je problém týkajúci sa neupravených verejných priestranstiev. Práve ich modernizáciou sa prispelo k odstráneniu slabých stránok v území.

Druhý projekt bol podaný na opatrenie 3.4.1 Základné služby pre obyvateľstvo s názvom „Rekonštrukcia zázemia – šatne a sociálne zariadenia na futbalovom štadióne“ s požadovanými finančnými prostriedkami vo výške 19 350,01 €. Projekt bol taktiež výberovou komisiou a výkonným výborom doporučený na schválenie z PRV, na PPA bol schválený a zazmluvnený. Zmluva bola podpísaná z PPA dňa 4.7.2012. S realizáciou sa začalo koncom roka 2012 a projekt bol ukončený v apríli 2013 (príloha č. 9).

Hlavným cieľom projektu bola rekonštrukcia vnútorných priestorov zázemia miestneho športového ihriska, a to kompletnou rekonštrukciou šatní, umyvární, obkladov stien, podláh, svietidiel, okien, dverí a vybavením šatní nábytkom, pričom cieľom nebolo len zvýšiť atraktivitu územia, ale i zvýšiť záujem občanov o športové aktivity.

Projekt bol podporený z PPA vo výške 19 350,01 €, z MF sumou 3 860,- €, obec na projekt prispela z vlastných zdrojov 6 000,- €. Celkový náklad bol 29 210,- €.

V športovom areály na Prenčove, pre domácich „na ihrisku“, sa nachádza futbalové ihrisko, ktoré využíva najmä prečovský futbalový klub na majstrovské i priateľské zápasy. Ďalej sa tu nachádza viacúčelové mini ihrisko s umelým trávnikom, ktoré slúži na minifutbal, hádzanú, basketbal alebo volejbal. Na ihrisku je vybudovaná aj asfaltová plocha pre lepšiu príjazd k tribúne, tiež je to vhodný priestor pre kolieskové korčule. Jednotlivé plochy vo veľkej miere využívajú deti zo základnej a materskej školy, domáci občania, v letných mesiacoch aj chalupári a občania z okolitých obcí. Realizáciou projektu sa vytvorili priaznivejšie podmienky pre voľno-časové aktivity, a zároveň vhodné podmienky pre rozvoj cestovného ruchu.

Zrealizovaním projektu sa zlepšila kvalita života nielen obyvateľom obce, ale aj obyvateľom z celého regiónu, čo je v súlade s cieľom skupiny opatrenia 3.4.1 zlepšiť kvalitu života vo vidieckych oblastiach. Do projektu sa opäť zapojili i dlhodobo nezamestnaní občania, ktorí sa v rámci aktivačných prác podieľali na vyčistení a úprave jednak vnútorných, ale aj vonkajších priestorov.

Obec na základe vyhlásenia 11. výzvy na opatrenie 3.4.1 podala projekt s názvom „Modernizácia športového areálu v obci Prenčov“ s požadovanými finančnými prostriedkami vo výške 5 688,85 €. Projekt bol výberovou komisiou a výkonným výborom odporučený z PRV, momentálne sa čaká na výsledky hodnotenia PPA.

Nasledujúca tabuľka (č. 7) sumarizuje zrealizované investičné projekty v obci Prenčov pre opatrenie 3.4.1 a 3.4.2 s použitými finančnými prostriedkami.

Tabuľka 7 Zrealizované investičné projekty MAS Zlatá cesta v obci Prenčov

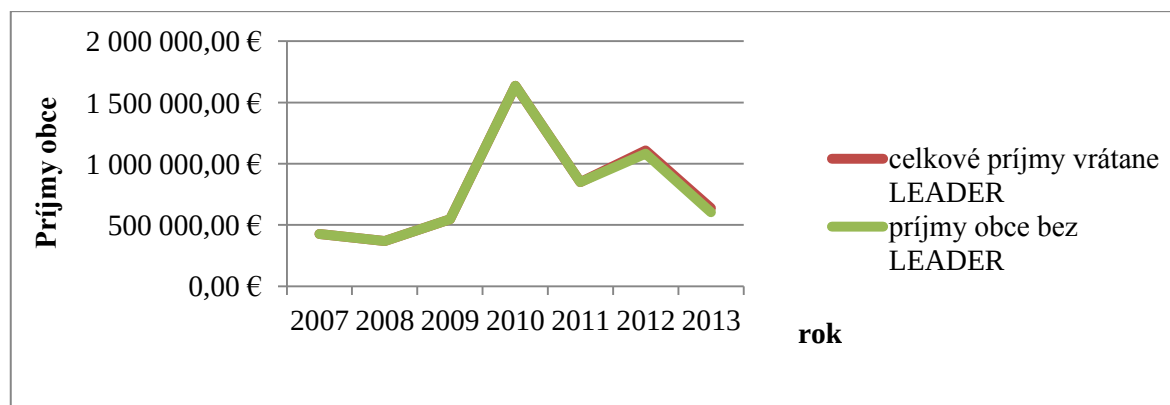
Opatrenie	Názov projektu	Schválená výška príspevku z PRV SR [€]	Finančné prostriedky z MF SR [€]	Vlastné náklady [€]	Celkové náklady [€]
3.4.1	Rekonštrukcia zázemia–šatne a sociálne zariadenia na futbalovom štadióne	19 350,01	3860,-	6 000,-	29 210,01
3.4.2	Verejné priestranstvá (rekonštrukcia) Prenčov	33 445,-	4 800,-	16 050,43	54 295,43

Prameň: Vlastné spracovanie na základe údajov MAS Zlatá cesta.

Ako už bolo spomínané, OZ Zlatá cesta dostala štatút MAS v roku 2010, kedy sa začalo aj s implementáciou ISRÚ. Následne MAS vyhlásila prvé výzvy na predkladanie

žiadostí o NFP, ktoré čakali na schválenie z PPA až 18 mesiacov, preto sa prvé projekty začali realizovať až v roku 2012.

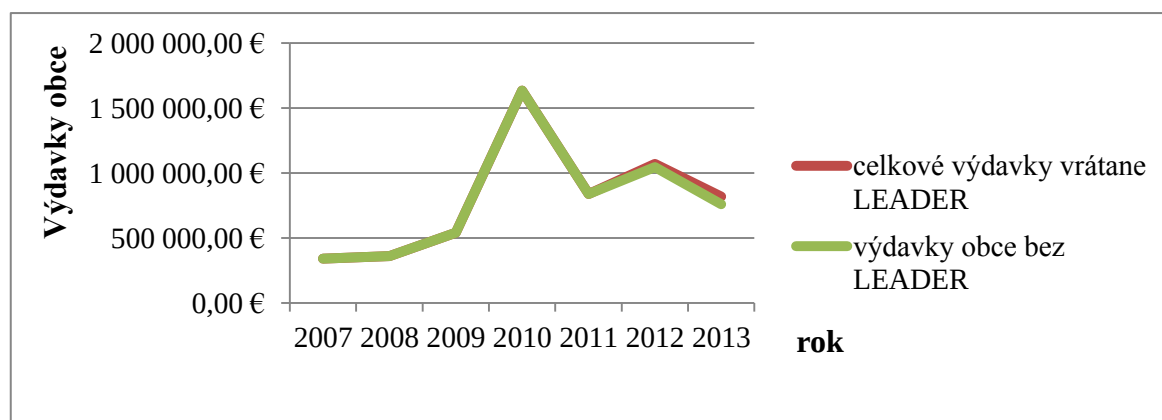
Z kvantitatívneho hľadiska sa realizácia projektov premietla aj do rozpočtu obce. Pre zhodnotenie prínosu MAS pre obec Prenčov v programovom období 2007-2013 nám nasledujúce grafy znázorňujú jej vplyv na rozpočet obce.

Graf 4 Celkové príjmy obce Prenčov v rokoch 2007-2013
Prameň: Vlastné spracovanie na základe záverečných účtov obce Prenčov.

Graf 4 nám znázorňuje vplyv programu LEADER na celkové príjmy rozpočtu obce. V roku 2012 sa rozpočet navýšil o 2 %, kedy bol prijatý úver na počiatočné prefinancovanie projektu. V roku 2013 išlo o prijaté finančné príspevky z PPA a z MF SR, čo predstavovalo 6 % navýšenie.

Graf 5 nám poukazuje na celkové výdavky obce, ktoré boli taktiež programom LEADER ovplyvnené len od roku 2012. Vtedy sa začalo s realizáciou projektov, kedy bolo potrebné uhradiť faktúry za vykonané práce, čím sa celkové výdavky navýšili o 2 %. Rovnako to bolo aj v roku 2013, kde sa pridali výdavky na splatenie záväzku voči banke a výdavky sa tým zvýšili o 8 %.

Graf 5 Celkové výdavky obce Prenčov v rokoch 2007-2013
Prameň: Vlastné spracovanie na základe záverečných účtov obce Prenčov.

Vplyv MAS OZ Zlatá cesta na rozpočet obce, ako sme videli na grafoch, nie je až taký značný. Obec, okrem bežných príjmov a výdavkov obce, pracuje na viacerých projektoch mimo programu LEADER, ktoré navyšujú celkové príjmy a výdavky. Ide napr. o projekt prostredníctvom Slovenskej inovačnej a energetickej agentúry, ktorú zastrešuje Ministerstvo hospodárstva. Ďalšie projekty prostredníctvom Ministerstva životného prostredia, Ministerstva školstva SR zastúpeného Agentúrou Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR pre štrukturálne fondy EÚ. V neposlednom rade sú tu aj projekty pre vytváranie nových pracovných miest prostredníctvom Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny v Banskej Štiavnici a iné.

Prínos pre obec, skôr z kvalitatívneho hľadiska, majú projekty spolupráce. Vďaka projektu spolupráce „Regionálna značka HONT“ certifikát s regionálnou značkou Hont získali aj dvaja záujemcovia z Prenčova. Prvým certifikovaným výrobcom je prencevský korytár, ktorý ponúka úžitkové ručne vyrábané predmety z dreva, ako napr. korytá, tanieri, misky, varechy do kotlov, varešky a iné. Druhým výrobcom je včelár, ktorý ponúka med agátový, kvetový, lipový a medovinu. Projekt im prináša na jednej strane podporu predaja tradičných miestnych výrobkov, na strane druhej regionálna značka prináša propagáciu územia a jej jedinečných hodnôt.

V rámci projektu spolupráce „Sieť múzeí – tradície, spomienky, história“, v ktorom boli zazmluvnené finančné prostriedky vo výške 80 000,- €, sa časť použije na obnovenie Pamätnej izby Andreja Kmeťa v obci, čo zvýši atraktivitu územia a podporí rozvoj cestovného ruchu.

MAS Zlatá cesta sa v rámci svojho programu LEADER zúčastňuje rôznych konferencií, študijných ciest a prezentačných aktivít, či už doma alebo v zahraničí. Vďaka propagácii územia na výstavách sa obec Prenčov postupne dostáva viac do povedomia ľudí nielen z blízkeho okolia obce, ale aj z celého národa i za jeho hranice.

Vďaka úspešne zrealizovaným projektom a neustále prebiehajúcim aktivitám v obci sa zvyšuje životná úroveň obyvateľov, ekonomická prosperita, územie je konkurencieschopnejšie, čo zároveň predstavuje veľký význam pre rozvoj vidieckeho cestovného ruchu. Obec Prenčov svojou činnosťou ide príkladom mnohým iným obciam, ktorým jednak záleží na rozvoji územia, ale predovšetkým na potrebách občanov.

ZÁVER

Vidiecke územie býva často charakterizované sociálno-ekonomickým zaostávaním či sa už problém týka vysokej nezamestnanosti, nedobudovanej infraštruktúry alebo prestarnutého obyvateľstva. Ale ak sa na vidiek pozeráme cez jeho silné stránky, jednak na prírodné a kultúrne bohatstvo alebo na miestnych aktérov, ktorých snaha je podieľať sa na rozvoji svojej obce, vidíme vidiek z iného pohľadu. Pomocou týchto silných stránok je možná eliminácia jeho slabých stránok.

Jednou z možností rozvoja vidieka, ktorej sme sa venovali v bakalárskej práci, bol Program rozvoja vidieka na programové obdobie 2007-2013, kde sme sa zamerali na jeho štvrtú os LEADER. Základom pre prístup LEADER je vytvorenie verejno-súkromného partnerstva, tzv. miestnej akčnej skupiny, v ktorom spolupracuje verejný, súkromný a občiansky sektor. Vďaka tejto spolupráci je možné dostatočné poznanie územia, jeho potrieb, podmienok a potenciálu, na základe ktorého sa stanovujú spoločné strategické ciele a zámery pre rozvoj územia.

Cieľom bakalárskej práce bolo na základe teoretického vymedzenia verejno-súkromného partnerstva zhodnotiť prínos miestnej akčnej skupiny MAS Zlatá cesta pre rozvoj obce Prenčov v programovom období 2007-2013. V prvej kapitole, teoretickej časti, sme tak charakterizovali oblasť verejnej a súkromnej správy. Pozornosť sme ďalej venovali partnerstvu, ako spolupráce troch sektorov. Každý z nich má určitú silnú stránku, vďaka ktorej môže doplniť slabosť iného sektora, čím sa vytvára určitá rovnováha. Následne sme vymedzili základné pojmy ako región, regionálna politika a vidiek, rozvoj vidieka, ktoré sa stali východiskom pre spracovanie druhej kapitoly.

V druhej kapitole sme sa zamerali na obec Prenčov a jej členstvo v MAS Zlatá cesta. Prenčov ako malá dedinka v Štiavnických vrchoch je dlhodobo vedúcou a hybnou silou pri presadzovaní nových myšlienok, čomu nasvedčuje aj podnet pre vytvorenie verejno-súkromného partnerstva MAS. OZ Zlatá cesta získalo štatút miestnej akčnej skupiny v roku 2010, kedy začalo s implementáciou Integrovannej stratégie rozvoja územia v rámci Programu rozvoja vidieka 2007-2013.

Pre zhodnotenie prínosu MAS pre rozvoj obce sme sa zamerali na zrealizované i stále prebiehajúce projekty investičného aj neinvestičného charakteru, čím sme splnili stanovený cieľ. Pomocou rozpočtu obce, ako kvantitatívneho ukazovateľa, sme v sledovanom období 2007-2013 pozorovali zmeny v príjmoch a výdavkoch obce, ktoré sa spájali s realizáciou projektov v rámci programu LEADER. Z kvalitatívneho hľadiska sa

pozeráme na hodnotu územia a jeho potenciál. Vďaka zrealizovaným projektom sa zvyšuje jeho atraktivita, s čím súvisí aj zvyšovanie kvality života občanov. Ďalej sa rozširujú predpoklady pre rozvoj vidieckeho cestovného ruchu, záujem občanov o veci verejné i pocit spolupatričnosti. To všetko pre územie znamená nové príležitosti pre zabezpečenie udržateľného rozvoja územia.

Programové obdobie 2007–2013 sa skončilo a nové programové obdobie sa stále pripravuje. Program LEADER na Slovensku priniesol pre mnohé regióny veľký posun v rozvoji, ale mal aj svoje slabé stránky, ktoré by bolo potrebné v novom programovom období odstrániť. Ide najmä o nízke pokrytie územia krajiny, rovnakú finančnú alokáciu pre všetky MAS, bola možnosť implementovať len opatrenia osi 3, bola zadefinovaná úzka skupina konečných prijímateľov a išlo o zdĺhavý proces hodnotenia žiadostí zo strany riadiaceho orgánu.

Program LEADER v novom programovom období 2014-2020 bude nastavený na zabezpečenie socio-ekonomického rozvoja a zvýšenie kvality života obyvateľov. V prvom rade ide o zabezpečenie pracovných príležitostí, ďalej podpora investícií do rozvoja vidieckeho cestovného ruchu. Dôraz by mal byť kladený aj na starostlivosť a zakladanie sprievodných krajinných prvkov, ktoré prispievajú k prirodzenému zveľaďovaniu vidieckej krajiny a vychádzajú z historických a kultúrnych tradícií.

SUMMARY

Concerning high unemployment, incomplete infrastructure or overaged population, rural areas have often been characterized by social economic underdevelopment. However, if we look at rural areas through its strengths, such as natural and cultural wealth or local personalities whose aim is to take part in municipality development we see it from a different point of view. By means of these strengths it is possible to eliminate weaknesses.

One possible way of development of rural areas, we dealt with in the bachelor thesis was the rural development program for the program period of 2007-2013. We focused on its fourth part the LEADER. The basis of the LEADER is to create public-private partnership, the so called local action group, which is characterized by cooperation of public, private and civil sector. By means of this cooperation it is possible to know the given area, its needs, conditions and potential, on which grounds it is possible to determine the common strategic goals and aims for its development

The purpose of the bachelor thesis is to evaluate the contribution of the LAG Golden Path to the development of Prenčov municipality in the program period of 2007-2013 on the basis of theoretical description of public-private partnership. In the first chapter of the theoretical part we characterized public and private administration. Later on, we paid our attention to partnership as a cooperation of the three sectors. Each of them has its strength that can compensate weakness of the other sector and this helps to keep them balanced. Subsequently, we defined basic terms and notions, such as region, regional policy and rural area, rural development, which served as a foundation for elaboration of the second chapter.

In the second chapter we concentrated on Prenčov municipality and its membership in LAG Golden Path. Prenčov as a small village in the Mountains of Štiavnica has for long been a leading and driving force in promoting of new ideas, which also resulted in forming of LAG public-private partnership. Civic association Golden Path gained the statute of local action group in 2010, when it began with implementation of Integrated Area Development within Rural Development Program 2007-2013.

For the evaluation of LAG contribution to municipality development we focused on completed investment and noninvestment projects and projects in progress and thus we have fulfilled the given aim. By means of municipality budget as a quantitative index, we have observed changes in income and expenses of the municipality connected to

implementation of projects within LEADER program in the program period of 2007-2013. From the quantitative point of view we consider the value of the area and its potential. Implemented projects increase its attractiveness which is related to increase of living standard of citizens. Also, it broadens preconditions for rural tourism development, civic interest in public issues and solidarity. All of these factors imply new opportunities for sustainable area development.

Program period of 2007-2013 ended and the new one is still being prepared. LEADER program in Slovakia has brought great progress for many regions, however, it has had its weaknesses, which are necessary to be removed in the next program period. This concerns mainly poor area coverage and equal financial allocation for each LAG. It has been possible to implement only precautions of the third part. Moreover, a limited number of final recipients has been defined. Also, the evaluating of applications was a slow process.

The LEADER program in the new program period of 2014-2020 will be set to secure the social economic development and increase the living standard of citizens. First of all, it concerns provision of new job opportunities and investments into rural area tourism development. The emphasis is put on foundation of accompanying provincial features which contribute to natural improvement of rural areas and arise from historical and cultural traditions.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

1. BAUER, R. a kol. 2010. *Dobré spravovanie rozvoja regiónov – výzva pre Slovensko*. Košice : Karpatský rozvojový inštitút, 2010. 162 s. ISBN 978-80-970368-0-5.
2. CIMERMANOVÁ, I. 2007. Ako sa robí obnova dediny na Slovensku. In *Enviromagazín* 1/2007. [cit 2014-4-17]. Dostupné na internete: <<http://www.enviromagazin.sk/enviro2007/enviro1/09.pdf>>
3. ČAJKA, P., RÝSOVÁ, L. 2008. *Regionálny rozvoj a regionálna politika v kontexte poznatkovo-orientovanej spoločnosti*. Zvolen, 2008. 240 s. ISBN 978-80-89241-20-0.
4. ČAPKOVÁ, S. 2004. *Rozvoj miestnej ekonomiky*. Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela, Ekonomická fakulta, 2004. 95 s. ISBN 80-8055-994-5.
5. ČERMÁK, D., VOBECÁ, J. a kol. 2011. *Spolupráce, partnerství a participace v místní veřejné správě: význam, praxe, příslib*. Praha : Sociologické nakladatelství v koedici se Sociologickým ústavem AV ČR, v. v. i., 2011. 229 s. ISBN 978-80-7419-067-4.
6. GECÍKOVÁ, I., HUDÁKOVÁ, M., RUMANOVSKÁ, Ľ., SCHWARCZ, P. 2008. *Aktuálne problémy a otázky rozvoja poľnohospodárstva v podmienkach Slovenskej republiky*. Nitra : Slovenská poľnohospodárska univerzita. 2008. 190 s. ISBN 978-80-552-0004-0.
7. HRADISKÁ, A. 2011. *Financovanie rozvoja vidieka prístupom Leader*. Levoča : Centrum prvého kontaktu, 2011. 141 s. ISBN 978-80-970818-0-5.
8. KOSORÍN, F., LABAJ, J. 1995. *Manažment verejnej správy*. Bratislava : Ekonóm, 1995. 131 s. ISBN 80-225-0696-6.
9. KOSORÍN, F. 1999. *Teória a prax verejnej správy*. Bratislava : Ekonóm, 1999. 231 s. ISBN 80-225-1114-5.
10. KOSORÍN, F. 2003. *Verejná správa (konceptia, reformy, organizácia)*. Bratislava : Ekonóm, 2003. ISBN 80-225-1696-1.
11. KRŇÁČ, J., KOŽIAK, R., LIPTÁKOVÁ, K. 2008. *Verejná správa a regionálny rozvoj*. Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela, Ekonomická fakulta, 2008. 258 s. ISBN 978-80-8083-695-5.
12. LEADER na Slovensku. Agentúra pre rozvoj vidieka. 2010. ISBN 978-80-967880-7-1.
13. MAJLINGOVÁ, Ľ. a kol. 2002. *Verejné služby*. Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela, Ekonomická fakulta, 2002. ISBN 80-8055-754-3.

14. MIHALČOVÁ, B. a kol. 2012. *Teórie správy, riadenia a byrokracie*. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, 2012. ISBN 978-80-7097-953-2.
15. Ministerstvo pôdohospodárstva SR : PROGRAM ROZVOJA VIDIEKA SR 2007 – 2013. Dostupné na internete: <<http://www.apa.sk/download.php?fID=1056>>
16. Nariadenie Rady EÚ č. 1698/2005 z 20. septembra 2005 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho fondu pre rozvoj vidieka.
17. Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1059/2003 o zostavení spoločnej nomenklatury územných jednotiek pre štatistické účely (NUTS).
18. RAJČÁKOVÁ, E. 2005. *Regionálny rozvoj a regionálna politika*. Bratislava : Univerzita Komenského, 2005. 120 s. ISBN 80-223-2038-2.
19. ŠKULTÉTY, P. 2001. *Základy verejnej správy*. Banská Bystrica : Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov, UMB, 2001. 120 s. ISBN 80-8055-387-4.
20. ŠKULTÉTY, P., ANDOROVÁ, P., TÓTH, J. 2012. *Správne právo hmotné. Všeobecná časť*. 2. vydanie. Šamorín : Heuréka, 2012. ISBN 978-80-89122-78-3.
21. ŠPAČEKOVÁ, Z., LABÁTOVÁ, A. 2012. *Medzinárodné partnerstvá miest a obcí: Príklady dobrej praxe – inšpirácie na úspešnú spoluprácu*. Bratislava : Združenie miest a obcí Slovenska, 2012. 91 s. ISBN 978-80-967304-2-1.
22. ŠVANTNEROVÁ, L., KOŽIAK, R. 2005. *Ekonomika miestnej samosprávy*. Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela, Ekonomická fakulta, 2005. 98 s. ISBN 80-8083-117-3.
23. TOMŠÍK, K. 2009. *Vývoj a perspektivy evropského venkova*. Praha : Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009. 208 s. ISBN 978-80-7357-495-6.
24. TVRDOŇOVÁ, J. 2010. *Metodická príručka pre miestne akčné skupiny – prístup Leader v Nitrianskom kraji*. Regionálna rozvojová agentúra Horné Požitavie, 2010. [cit. 2014-3-23], 34 s. Dostupné na internete: <http://www.leadersk.sk/ufiles/files/metodicka-prirucka-pre-mas_kompres.pdf>
25. Prístup LEADER v Banskobystrickom kraji. Informačná brožúra. OZ BB VIPA. 2010.
26. RUSNÁK, P. 2004. *Zvýšenie účasti verejnosti na rozvoji vidieka*. In *Náš vidiek 1/2004*. Banská Bystrica : OZ Voka a OZ Vipa, 2004.
27. www.prencov.sk
28. www.zlatacesta.sk
29. Zákon SNR č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov.
30. Zákon SNR č. 138/1991 Zb. o majetku obce.

31. Zákon č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy.
32. Zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
33. Zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja.
34. Zákon č. 180/2013 Z. z. o organizácii miestnej štátnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Interné dokumenty OZ Zlatá cesta:

35. Stránky Zlatej cesty. Informačná brožúra. OZ Zlatá cesta. 2012.
36. Integrovaná stratégia rozvoja územia OZ Zlatá cesta. 2009.
37. Výročné správy OZ Zlatá cesta za roky 2011, 2012, 2013

ZOZNAM PRÍLOH

- Príloha č. 1 Erb obce Prenčov
- Príloha č. 2 Logo Občianske združenie Zlatá cesta
- Príloha č. 3 Mapa územia MAS OZ Zlatá cesta
- Príloha č. 4 Finančný plán opatrenia 4.1. implementácia integrovaných stratégií rozvoja územia financovaný z PRV 2007-2013
- Príloha č. 5 Finančný plán opatrenia 4.2 Vykonávanie projektov spolupráce financovaný z PRV 2007-2013
- Príloha č. 6 Finančný plán opatrenia 4.3 Chod miestnej akčnej skupiny financovaný z PRV 2007-2013
- Príloha č. 7 Projekty spolupráce- logo Regionálny produkt HONT, Ekomúzeum HONT
- Príloha č. 8 Zrealizovaný projekt „Verejné priestranstvá (rekonštrukcia) Prenčov“
- Príloha č. 9 Zrealizovaný projekt „Rekonštrukcia zázemia – šatne a sociálne zariadenia na futbalovom štadióne“
- Príloha č. 10 Priložené propagačné materiály MAS Zlatá cesta, Regionálny produkt Hont

PRÍLOHY

Prílohač.1 Erb obce Prenčov

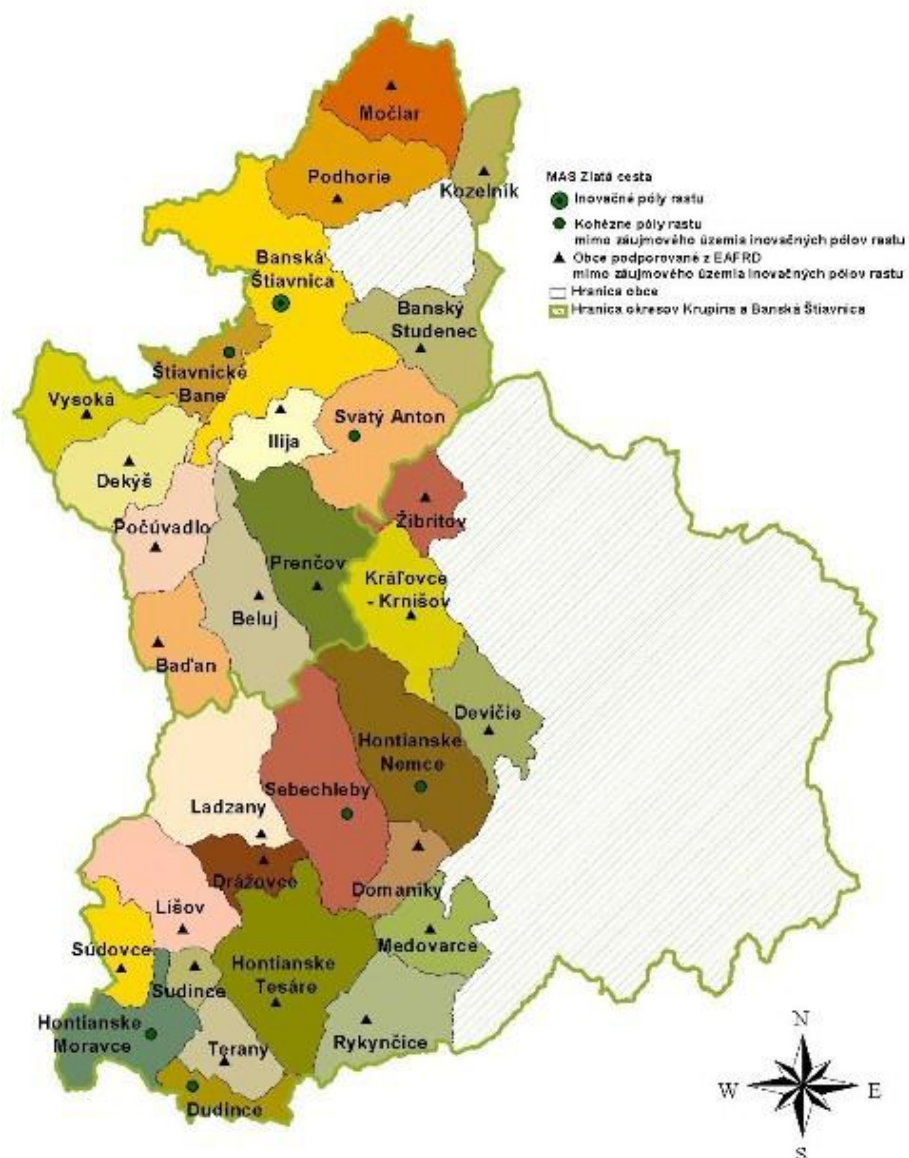
Prameň: www.prencov.sk

Prílohač. 2 Logo Občianske združenie Zlatá cesta

Prameň: www.zlatacesta.sk

Príloha č. 3 Mapa územia MAS OZ Zlatá cesta

Prameň: www.zlatacesta.sk

Príloha č. 4 Finančný plán opatrenia 4.1. implementácia integrovaných stratégií rozvoja územia financovaný z PRV 2007-2013

FINANČNÝ PLÁN OPATRENIA 4.1 IMPLEMENTÁCIA INTEGROVANÝCH STRATÉGIÍ ROZVOJA ÚZEMIA (v EUR)				
Opatrenie PRV	Intenzita pomoci		Ostatné verejné	
	Požadovaná výška finančného príspevku z verejných zdrojov PRV	Výška financovania z vlastných zdrojov	VÚC	Iné verejné zdroje
313 Podpora činnosti v oblasti cestovného ruchu	300.000,-		6.000,-	
331 Vzdelávanie a informovanie	150.000,-		2.900,-	
321 Základné služby pre ekonomiku a vidiecke obyvateľstvo	600.000,-		11.900,-	40.600,-
322 Obnova a rozvoj dedín	1 036.684,-		20.692,-	63.700,-

CELKOVÝ ROZPOČET OPATRENIA 4.1 IMPLEMENTÁCIA INTEGROVANÝCH STRATÉGIÍ ROZVOJA ÚZEMIA		EUR
Celková požadovaná výška finančného príspevku z verejných zdrojov PRV pre opatrenia osi 3		2 086.684,-
Ostatné verejné zdroje	VÚC	41.492,-
	Iné verejné zdroje	104.300,-
Celkový rozpočet opatrenia		2 232.476,-

Prameň: ISRÚ OZ Zlatá cesta.

Príloha č. 5 Finančný plán opatrenia 4.2 Vykonávanie projektov spolupráce financovaný z PRV 2007-2013

FINANČNÝ PLÁN OPATRENIA 4.2 VYKONÁVANIE PROJEKTOV SPOLUPRÁCE v (EUR)				
Typ projektu spolupráce		Požadovaná výška finančného príspevku z verejných zdrojov PRV	Ostatné verejné zdroje	
			VÚC	Iné verejné zdroje
Projekty národnej spolupráce	Príprava projektov národnej spolupráce	6.000,-		
	Realizácia projektov národnej spolupráce	124.000,-		
Projekty nadnárodnej spolupráce	Príprava projektov nadnárodnej spolupráce	10.000,-		
	Realizácia projektov nadnárodnej spolupráce	135.000,-		

CELKOVÝ ROZPOČET OPATRENIA 4.2 VYKONÁVANIE PROJEKTOV SPOLUPRÁCE		EUR
Celková požadovaná výška finančného príspevku z verejných zdrojov PRV		275.000,-
Ostatné verejné zdroje	VÚC	
	Iné verejné zdroje	
Celkový rozpočet opatrenia		275.000,-

Prameň: ISRÚ MAS OZ Zlatá cesta.

Príloha č. 6 Finančný plán opatrenia 4.3 Chod miestnej akčnej skupiny financovaný z PRV 2007-2013

FINANČNÝ PLÁN OPATRENIA 4.3 CHOD MIESTNEJ AKČNEJ SKUPINY (v EUR)				
Názov zdroja financovania	Požadovaná výška finančného príspevku	Ostatné verejné zdroje		% z oprávnených výdavkov
		VÚC	Iné verejné zdroje	
Prevádzka a administratívna činnosť	333.868,-			80
Budovanie zručností a schopností MAS	83.467,-		12.665,-	20
Rozpočet opatrenia	417.335,-		12.665,-	X
% oprávnených výdavkov spolu	X	X	X	100

CELKOVÝ ROZPOČET OPATRENIA 4.3 CHOD MIESTNEJ AKČNEJ SKUPINY		EUR
Celková požadovaná výška finančného príspevku z verejných zdrojov PRV		417.335,-
Ostatné verejné zdroje	VÚC	
	Iné verejné zdroje	12.665,-
Celkový rozpočet opatrenia		430.000,-

Prameň: ISRÚ MAS OZ Zlatá cesta.

Príloha č. 7 Projekty spolupráce- logo Regionálny produkt HONT a Ekomúzeum HONT

Prameň: www.zlatacesta.sk

Prílohač. 8 Zrealizovaný projekt „Verejné priestranstvá (rekonštrukcia) Prenčov“

Prameň: Investičné projekty Prenčov, www.zlatacesta.sk

Prílohač. 9 Zrealizovaný projekt „Rekonštrukcia zázemia – šatne a sociálne zariadenia na futbalovom štadióne“

Prameň: Investičné projekty Prenčov, www.zlatacesta.sk

Príloha č. 10 Priložené propagačné materiály MAS Zlatá cesta, Regionálny produkt Hont